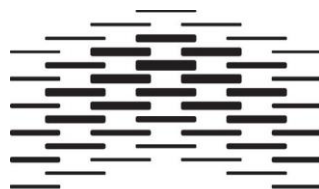

MASTEROPPGAVE
Master i psykisk helsearbeid
11/2017

«SELVMORDSUTTRYKK PÅ FACEBOOK:
HJELPERENS ERFARINGER»

Johan Fodstad Larsen

Fakultet for helsefag
Institutt for Sykepleie

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Forord

Jeg ønsker å rette en stor takk til deltagerne som var med i dette studiet. Historiene deres og samtalene våre har opptatt store deler av bevisstheten min det siste året. Dere er fundamentet for denne oppgaven. Tusen takk for at dere bidratt med deres erfaringer og opplevelser som har gjort man kan tilegne seg kunnskap på et felt som ikke tidligere har vært belyst på denne måten tidligere.

Videre vil jeg rette en spesiell takk til min veileder Nina Blegen som har bidratt med engasjerende innspill og oppmuntrende råd underveis. Du har utfordret meg og fått meg til å gå inn i det ukjente og se sammenhenger jeg ikke trodde var mulig. Ditt bidrag til mastergradsprosjektet har vært enestående. Samtidig vil jeg takke andre medstudenter på kullet som har vært viktige samtalepartnere gjennom denne prosessen.

Aller størst takk går til samboeren min som fikk meg til å bli sykepleier for mange år siden. Uten deg hadde jeg aldri skrevet denne oppgaven. Tusen takk for dine veiledende ord og tålmodighet.

Oslo 12. november 2017

Johan Fodstad Larsen

Abstrakt

SELMORDSUTTRYKK PÅ FACEBOOK. HJELPERENS OPPLEVELSE

Hensikten med studien er å øke kunnskapen om hjelperen i ambulante akutteam sine opplevelser av å møte selvmordsuttrykk på Facebook.

Forskningsspørsmålet er hvordan kan hjelperens opplevelse av å møte selvmordsuttrykk på Facebook forstås?

Metoden er kvalitativ med en narrativ design og en hermeneutisk tilnærming. Fortolkningen i oppgaven er inspirert av Ricoeurs filosofi om fortolkning gjennom de tre mimesisstadiene, og er basert på Wiklund sin modifikasjon av denne. Fortolkningen i studiet er et kompromiss mellom å forstå og forklare. Det ble foretatt intervjuer med 7 deltagere. Fortolkningsprosessen ble gjort i tre stadier. Her kom tema som handler om hvordan hjelperen reagerer med å bli beveget og føler ansvar og at de forstår selvmordsuttrykket som at det har sammenheng med hvilke behov den selvmordstruede personen har frem. Ut fra dette kom et overordnet tema om hvordan hjelperen opplever selvmordsuttrykk på Facebook.

Gjennom drøftingen ble tre undertemaer belyst for å beskrive ny kunnskap om dette fenomenet. Her kom det frem hvordan Facebook er som et tveegget sverd, der hjelperen opplever det som at Facebook gir den selvmordstruede et språk. Dette språket har en iboende motsetning og tar form som åpen krisekommunikasjon hvor den selvmordstruede utleverer seg. Selvmordsuttrykket på Facebook kan hindre hjelperen å få adgang til den selvmordstruede sin livsverden og stiller den ovenfor et etisk dilemma.

Hjelperen opplever det som at selvmordsuttrykket stiller dem ovenfor et dilemma, der ansvaret for den som trenger hjelp står mot personens rett til privat liv. Hjelperens opplevelse av selvmordsuttrykk på Facebook kan forklares med at det ikke kan forutsi hvilken fare som ligger i selvmordsuttrykket før det har tilgang til personen bak uttrykket. Med selvmordsuttrykk på Facebook risikerer hjelperen å komme i situasjoner som utfordrer måten den bygger sitt forståelsesgrunnlag på og dette kan være utfordrende når man skal vurdere selvmordsrisiko. Mer kunnskap er nødvendig på feltet.

Søkeord: Selvmord, Selvmordkommunikasjon, Databasert kommunikasjon, Sosiale medier, Facebook, Psykisk helsearbeid

Abstract

SUICIDE ANNOUNCEMENTS ON FACEBOOK.

THE EXPERIENCE OF MENTAL HEALTH WORKERS.

The purpose of this study is to enhance knowledge about the mental health workers in ambulant acute teams experiences of suicide announcements on Facebook. This study seeks an understanding of the mental health workers experience of suicide announcements on Facebook.

The method of this study is qualitative with a narrative design with a hermeneutic approach. The interpretation is inspired by Ricoeur's philosophy on interpreting through mimesis. The interpretation is based on Wiklund's modification of analyzing narratives in science. The interpretation in this study is a compromise between understanding and explanation.

Research interviews were conducted with 7 mental health workers. Findings from the interpretation shows how the mental health workers react by being moved and they get the notion of responsibility. They understand that the suicide announcement on Facebook is linked to the needs of the sender. From this a paramount theme emerged from the interpretation. This explores the mental health workers experience of suicide announcements.

The discussion is divided into three sub themes that provides new knowledge on the field. The first theme explores how Facebook is a double edged sword that gives a language to the suicidal person. This language has a dual meaning and takes form as a kind of crisis communication that extradites the person. The second theme explores how the mental health worker is robbed from its senses and the ability to use professional intuition, that disables them to access the lived world of the suicidal person. The third theme explores how the mental health worker breaks in to the suicidal person private world on Facebook. This can lead to a breakdown of the therapeutic relationship.

The mental health workers experience of suicide announcements on Facebook can be explained by that it is impossible to predict the threat the announcement represents before gaining face to face access with the announcer. With suicide announcements on Facebook the mental health worker is facing a possible situation where the way it builds its knowledge and understanding of the patient faces a serious risk. This can make suicide risk assessment challenging. More knowledge on the field is required.

Keywords: Suicide, Suicide communication, Computermediated communication, Social Media, Facebook, Mental health work

Forord

Sammendrag

Abstract

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	1
1.2 Studiets relevans for psykisk helsearbeid.....	2
1.3 Presentasjon av oppgavens hensikt og forskningsspørsmål.....	3
1.4 Oppgavens oppbygning.....	3
1.5 Avklaring av sentrale begreper.....	4
1.6 Tidligere forskning på feltet.....	4
2.0 TEORETISK REFERANSERAMME.....	5
2.1 Sosiale medier.....	6
2.2 Facebook.....	6
2.3 Den selvmordtruede personen.....	7
2.4 Hjelperen i en humanistisk-eksistensiell tradisjon i psykisk helsearbeid.....	9
3.0 VITENSKAPELIG FORANKRING OG METODE.....	12
3.1.1 Metodisk tilnærming.....	12
3.1.2 Kvalitativ metode.....	12
3.1.3 Narrativt design.....	12
3.2 Vitenskapelig tilnærming.....	13
3.2.1 Hermeneutikk.....	13
3.2.2 Ricoeurs tekstanalyse.....	14

3.3 Forforståelse.....	16
3.4 Juridiske overveielser.....	17
3.5 Forskningsetiske overveielser.....	17
3.6 Utvalg og rekruttering.....	18
3.7 Gjennomføring av intervjuene.....	19
3.8 Fortolkningsprosessen.....	20
3.9 Metodediskusjon – pålitelighet og gyldighet.....	22
4.0 FUNN.....	26
4.1 Presentasjon av funnene gjennom fortolkningsprosessen mimesisstadier.....	26
4.2.1 Funn i mimesis 1; hjelperens reaksjon på selvmordsuttrykket på Facebook.....	28
4.2.2 Sammenfatning av mimesis 1; hjelperen blir beveget og føler ansvar.....	29
4.3.1 Funn i mimesis 2; hjelperens forståelse av selvmordsuttrykket og personen bak uttrykket.....	30
4.3.2 Å ta farvel.....	31
4.3.3 Et rop om hjelp.....	31
4.3.4 Å utforske grenser for kommunikasjon.....	32
4.3.5 Å bruke selvmordsuttrykket til å manipulere andre.....	33
4.5 Sammenfatning av mimesis 2; bak selvmordsuttrykket ligger det ulike motiv.....	34
5.0 Mimesis 3: HVORDAN KAN HJELPERENS OPPLEVELSE AV Å MØTE SELVMORDSUTTRYKK PÅ FACEBOOK FORTÅS?.....	37
5.1.1 Facebook gir den selvmordstruede et språk, men uttrykket kan korsfeste den selvmordstruede.....	37

5.1.2 Facebook er som et tveegget sverd. Facebook gir den selvmordstruede et språk, men dette språket har en iboende motsetning og kan ta form som åpen krisekommunikasjon hvor den selvmordstruede utleverer seg.	39
5.2.1 Ovenfor selvmordsuttrykket er hjelperen fratatt muligheten til å oppleve den selvmordstruede ved å sanse og bruke faglig skjønn.....	43
5.2.2 Selvmordsuttrykk på Facebook kan hindre hjelperen i å få adgang til den selvmordtruedes livsverden.....	45
5.3.1 Hjelperen bryter seg inn i den selvmordtruedes private Facebookverden og møtet dem i mellom havarerer.....	47
5.3.2 Hjelperen opplever at selvmordsuttrykket stiller dem ovenfor et dilemma, der ansvaret for den som trenger hjelp står mot personens rett til privat liv-----	49
5.4 Konsekvenser av selvmordsuttrykk på Facebook for psykiske helsearbeidere i ambulante akutteam.....	51
6.0 AVSLUTNING.....	53
6.1 Konklusjon.....	53
LITTERATURLISTE.....	55

1.0 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Selv mord starter der arbeidet med psykisk helsearbeid slutter. Alle mennesker kan ta livet sitt hvis de vil, og det er ingen ting man som hjelper kan gjøre for å hindre dette. Over 800 000 mennesker begår selvmord på verdensbasis hvert år (World Health Organisation, 2017). Det vil si at det dør et menneske hvert 40. sekund av selvmord. Det knyttes likevel spørsmål til dette da det kan være store mørketall på området, siden registrering av dødsårsaker ikke er vanlig i alle land. Selvmord forekommer mest blant unge og det er den nest vanligste dødsårsaken for mennesker i alderen mellom 15 til 29 år. For hvert selvmord knytter det seg flere selvmordsforsøk.

Møtet med den selvmordstruede personen i en ambulansetjeneste er et vanlig fenomen. Her møter man bekymringer fra mennesker som er kona, søsteren, kameraten, naboen eller behandleren til en person som står ovenfor sin egen død. Dette kan være eksistensielt utfordrende møter hvor man prøver å forstå hvilken fare dette utgjør for personen. I slike møter forsøker man å dempe smerte. Dempe smerte for å dempe den andres lyst til å ta livet sitt. Som hjelper blir man etter hvert vant med å være et sted her, mellom livet og døden i den selvmordstruede sitt liv, men så en dag endret dette seg. Mens jeg var på jobb tok jeg i mot en bekymring på telefon fra en alvorspregt ung mann, som hadde en venn som hadde skrevet i en statusoppdatering på Facebook at han skulle begå selvmord i løpet av kvelden. Møtet med denne personen ble kort. Han var avvisende og sa klart fra at det var tatt ut av sammenhengen og han ikke ville ha noe kontakt. I denne situasjonen opplevde jeg hvor utfordrende jeg synes det var å skulle gjøre en selvmordsrisikovurdering når samtalen med personen ble så kort og jeg manglet begrep om hva han egentlig hadde sagt. Samtidig merket jeg at jeg gruet meg litt for å ringe til vedkommende. Dette var en form for usikkerhet som tok meg ut av en komfortsone. Jeg strevde også med å skjønne hvordan jeg skulle forholde meg til Facebook som et sosialt medie som ga tilgang til informasjon og inntrykk om den selvmordstruede. Jeg begynte å tenke gjennom hvor grensene for psykisk helsearbeid skal gå, og hvordan jeg som hjelper kan forholde meg til slike uttrykk. Jeg gikk til litteraturen på selvmord og sosiale medier uten å få noe entydig svar på hva dette egentlig var. Her la jeg merke til hvordan det ikke fantes noe kunnskap om hjelperens perspektiv på selvmordsuttrykket på Facebook og personen bak uttrykket. Det var med denne bakgrunnen at jeg gikk inn på masterstudie i psykisk helsearbeid.

Denne historien forteller hvordan internett med tiden blitt et sted der mennesker uttrykker seg om selvmord. På internet har selvmordsuttrykk forandret seg, fra anonyme støtteforumer til sosiale medier som Facebook hvor man står frem med fullt navn foran hele ditt nettverk av venner, familie og andre bekjenskaper (Luxton, June & Fairall, 2012). Andelen av statusoppdateringer på Facebook der mennesker forteller at de vil ta livet sitt eller skader seg er økende. I løpet av to sommeruker i 2016 ble det fjernet 4531 tilfeller av selvmordsuttrykk på Facebook, mens det for to uker i 2017 ble fjernet 5431 (Hopkins, 2017). Facebook sier de lar rop om hjelp bli liggende siden de ikke vil sensurere eller straffe mennesker som kan være selvmordstruede. Facebook har gjort det mulig for brukere å flagge statusoppdateringer som skaper bekymring, der man får tilgang til ressurser som kan hjelpe vedkommende (Facebook, 2017). I Norge består disse ressursene av Kirkens SOS , Mental Helse og Rådgivning for spiseforstyrrelser sin hjelpetelefon og nettstedet www.sidetmedord.no .

1.2 Studiets relevans for psykisk helsearbeid

Forskningen om internett og selvmord har sentrert seg rundt fire temaer (Kryszynska et al. 2015). Disse handler om internett som en informasjonskilde for hvordan man begår selvmord, internettbaserte intervensjoner for selvmordstruede personer, internettadferd om hvordan selvmordstruede kommuniserer om selvmord online og selvmordsforebygging på internett i et folkehelseperspektiv. Denne forskningen har behandlet personlige nettsteder, mikroblogger, støtteforumer og sosiale medier som en og samme materie, og kan derfor sies å være lite presis. Med utviklingen av internett og fremveksten av sosiale medier og Facebook har forskningen på dette området blitt videreført (Lee, 2014). Facebook blir av forskningsmiljøene ansett som en utømmelig kilde som kan forklare mennesket ut i fra hvordan det bruker det sosiale mediet. I sammenligning med dette er andelen av forskning som tar for seg selvmordstruede på sosiale medier og Facebook relativt lav (Robinson, Rodrigues, Fisher & Herman, 2014). Sett i lys av hjelperens rolle har det kommet noen casestudier som belyser etiske aspektene ved dette og om man kan bruke Facebook som en kompetensopplysning. (Ahuja, Biesaga & Sudak, 2014) (Lehavot, Ben-Zeev & Neville, 2012). Likevel virker dette å være et felt som er i endring, da flere studier har kommet til de siste årene. Det er gjort en studie som går på hjelperens befatning med selvmordsuttrykk på støtteforumer på internett (Gilat & Shahaar, 2009), men det er ikke gjort noen studier som går

direkte på hjelperens opplevelser med selvmordsuttrykk på et sosialt medie som Facebook og møte med personen bak uttrykket i etterkant. Det er derfor viktig å undersøke dette fra hjelperens perspektiv, fordi psykisk helsearbeid omfatter også dette fenomenet. Hjelperens praksisnære refleksjoner om dette vil kaste lys på et felt hvor det er lite kunnskap.

1.3 Presentasjon av oppgavens hensikt og forskningsspørsmål

Hensikten med studiet er å *øke kunnskapen om hjelperen i ambulante akutteam sine opplevelser av å møte selvmordsuttrykk på Facebook*. Forskningsspørsmålet som blir stilt i studiet er *hvordan kan hjelperens opplevelse av å møte selvmordsuttrykk på Facebook forstås?*

1.4 Oppgavens oppbygning og teoretiske forankring

Studiet begynner med en innledning hvor oppgaven og tidligere forskning blir presentert. I det neste kapittelet om teorien redegjøres det for tre ulike fagområder, som i forskningen i liten grad har vært kombinert tidligere. Det første feltet dreier seg om kunnskap om sosiale medier, Facebook og hvordan mennesker bruker disse som kommunikasjonskanaler. Det er forsøkt å bruke artikkelforfatterne som forskningsfeltet samlet referer til. Det andre feltet tar for seg selvmord. Det er gjort et bevisst valg på og ikke definere selvmord, da dette kan utelukke viktige aspekter for vår forståelse om hvorfor mennesker tar livet sitt. Her er Shneidman (1976, 1998) sine tanker om emosjonene som ligger bak selvmordet blitt brukt. Disse beskriver den selvmordstruede sin følelsesmessige tilstand i større grad enn hva andre teorier gjør. Det siste feltet i dette kapitlet redegjør for hjelperes teoretiske utgangspunkt i psykisk helsearbeid. Dette blir det belyst i en humanistisk-eksistensiell tradisjon som går ut på og utforske livsverdenen til den man skal hjelpe. Her har tankene til blant annet Hummelvoll & Granerud (2004), Levinas (1991), Løgstrup, (1991) Martinsen (1993), (2012) og Eriksson (2010) blitt brukt. Disse representerer et tankegods som er grunnlaget for fagbakgrunnen som sykepleier med videreutdanning i psykisk helsearbeid. I kapittel 3 beskrives den kvalitative metoden med narrativt design og en hermeneutisk tilnærming i lys av Gadamer (1997) og Rieour (1984). Deretter presenteres fortolkningsprosessen av studiet som er en forenkling av (Wiklund, Lindholm & Lindström, 2002) og Wiklund-Gustin (2010) sin modifikasjon for å analysere narrative data inspirert av Ricoeurs (1984) filosofi om de tre mimesisstadiene for

forståelse og forklaring. Videre i kapittel 3 kommer forskerens forforståelse, gjennomføring, utvalg, overveielser og til sist en drøfting av metoden. I kapittel 4 presenteres funnene gjennom narrativer om hvordan deltageren reagerer og forstår selvmordsuttrykket i to ulike stadier av fortolkningen. Ut fra dette kommer det to temaer som drøftes kort ut i fra teori og relevant forskning på feltet. Kunnskapen dette gir tas med inn i det neste kapitlet om drøftingen hvor det presenteres narrativer som har tilknytning til tre temaer som steg frem fra fortolkningsprosessens siste stadium. Her drøftes deltagerens opplevelse av temaene og hvordan dette kan forklares. Her bidrar teori og tidligere forskning til å sette funnene inn i en ny forståelse. Avslutningsvis i dette kapitlet drøftes videre implikasjon for forskning. Oppgaven avsluttes med en oppsummerende konklusjon.

1.5 Avklaring av sentrale begreper

Deltageren refererer til den personen som deltok i studien og la frem narrativet sitt. Deltageren blir brukt når man refererer til narrativet og funnene som kom frem gjennom fortolkningsprosessen. *Hjelperen* refererer til den som kunnskapen i studiet gjelder for. Hjelperen blir brukt når man refererer til forfatterens fortolkning av narrative gjennom de tre mimesisstadiene i lys av teori og forskning som har tilknytning til fagområdet. *Forsker* blir brukt om forfatteren av studiet. I punktet om utvalg og rekruttering og forforståelse gjøres det et unntak der det refereres i jeg-form. *Ambulante akutteam* forstås her som enheter som har en øyeblikkelig hjelp funksjon som bistår, vurderer og henviser mennesker med psykiske lidelser eller som befinner seg i kriser. *Selvmords truet person* er en person som har tanker og/eller planer om å ta livet sitt. *Selvmordsuttrykk* er en ytring der den selvmordstruede kommuniserer noe om sin tilstand til andre. I dette studiet er selvmordsuttrykk knyttet til hvordan dette tar form på Facebook enten ved bruk av åpne statusoppdateringer, kommunikasjon i grupper eller på Chat med en annen Facebookvenn. *Opplevelser* refererer til hjelperens tanker og følelser knyttet til egne subjektive erfaringer i møte med selvmordsuttrykket og personen bak utsagnet. *Forklare* kan her forklares som en prosess der horisonter som eksisterer hver for seg smelter sammen og sier noe meningsfullt.

1.6 Tidligere forskning på feltet

Det er gjort søk i følgende databaser via Oria: EBSCOhost, Helsebiblioteket, Medline, ProQuest, PsychBITE, PubMed, Psychartichles, Psychinfo og Sage. Følgende søkerord har blitt benyttet: *“Suicide”, “Suicide attmeot”, “Suicidal Beahviour”, “Communication”, “Suicide Communication”, “Computer-mediated Communication”, “Ethics”, “Disclosure”, “Facebook”, “Social Media”, “Emergency Units” “Mental Health Worker” “Narrative research”*. Dette er alle fagfelleverderte artikler. Se for øvrig vedlegg I.

Vatne (2006) beskriver i sin studie hjelperens ansvar som en etisk grunnholdning i møte med den selvmordstruede. Her får hjelperen en forpliktelse til å bistå den selvmordstruede. Her peker artikkelforfatteren også på hvordan alle mennesker har et ansvar for sitt eget liv. Robinson, Rodrigues, Fisher & Herman (2014) hevder i sin studie at sosiale medier og støtteforumer gjør det mulig å motta og gi emosjonell støtte. Det er kostbart og kostnadseffektivt. Mennesker bruker sosiale medier til å legge ut selvmordsuttrykk som er vanskelig å kontrollere. Barrett, Shetty, Broadbent, Cross, Hotopf, Stewart & Lee (2016) fant i sin studie at avskjedsbrev på sosiale medier er forbundet med ung alder og rusmidler. Gilat & Shahar (2009) tar i sin studie for seg The Israeli Association for Emotional First Aid (ERAN) som er en pioner innen å drive støtteforumer for selvmordstruede på internett. Gilligan & Machoian (2002) fant i sin studie at selvmord blir en adferd som erstatter et språk. For å overleve må man lære seg å sette språk på hva man gjennomgår. Latakiene et al. (2016) beskriver i sin studie hvordan selvmordstruede opplever sine omgivelser som likegyldige og fraværende før de gjorde et selvmordsforsøk. Med selvmordsforsøket får de en reaksjon som gjør at de gjenopptar kommunikasjonen med sine omgivelser. Owens, Lambert, Donovan & Lloyd (2005) fant i sitt studie at pårørende kan bidra til at selvmordstruede får hjelp, men at pårørende også kan hindre at de får denne hjelpen fordi de kan ha en høyere terskel for å be om hjelp. Baker & Fortune (2008) fant i sin studie at selvskadere og selvmordstruede får en støtte på internett de ikke får andre steder. Skal hjelperen forstå brukerne av støtteforumer må de innta en annen holdning og ikke fokusere på faren, men innholdet på slike sider. Westerlund (2013) fant i sitt studie hvordan selvmordstruede på internett ønsker støtte og bekreftelse på egne tanker, følelser og opplevelser. En slik interaksjon kan også bli destruktiv siden risikoadferd ved selvmord kan få en dominoeffekt på andre. Emanuel, Neil, Bevan, Stanton Fraser, Stevenage & Whitty (2014) fant i sin studie at mennesker uttrykker mindre på internett enn hva de gjør ansikt til ansikt. Likevel uttrykker mennesker seg mer intimt på internett når konteksten blir spesifikk og avgrenset. Dette betyr at mennesker endrer hvordan de fremstår på internett avhengig av hvilken kontekst de befinner seg i.

2.0 TEORETISK REFERANSERAMME

2.1 Sosiale medier

Utviklingen av sosiale medier er en bevegelse tilbake til internett sitt opprinnelige utgangspunkt, om å være en plattform som bidrar til informasjonsutveksling mellom mennesker (Kaplan & Haenlein, 2010). Sosiale medier er et fellesskap som går forbi de tradisjonelle båndene mennesker har med hverandre (Brabazon, 2012). Sosiale medier er et der som er her mellom oss. Det gir oss en kollektiv bevissthet av å være et sted der vi gjør noe. Sosiale medier kan forstås som nettverksbaserte plattformer der brukere kommuniserer med hverandre gjennom identifiserbare profiler som består av informasjon supplert av hverandre (Ellison & Boyd, 2013). Her kan man produsere og konsumere brukerskapt innhold, der man interagerer med hverandre ved å bygge et nettverk av kontakter.

Brukerprofiler på sosiale medier har forandret seg fra å dele informasjon som skulle representere brukeren, til å bli en sosial graf som fungerer som et bilde av hvordan brukeren vil fremstå gjennom handlinger man utfører. Her lager brukeren seg et nettverk bestående av likesinnede og har et digitalt oppbevaringssted for sitt livsprosjekt. Sosiale medier er basert på at mennesker uttrykker seg, der de bevisst og ubevisst fremstiller personlig informasjon som tanker, følelser og interesser som samsvarer med inntrykket de vil skape (Kaplan & Haenlein, 2010). Å uttrykke seg her er steg i retning av å utvikle nære relasjoner med andre for å opprettholde og stifte nye bekjentskaper

2.2 Facebook

Facebook ble etablert i 2004 og er i dag det ledende sosiale mediet i verden og har vokst til å ha over 2 milliarder aktive brukere per måned (Facebook, 2017). Facebook sin visjon er å gi mennesker muligheten til å dele og gjøre verden mer åpen og knyttet sammen. Facebook er et sted der mennesker har kontakt med venner og familie, kan oppleve hva som skjer i verden og hvor de har muligheten til å dele og uttrykke seg om det som betyr noe for dem. 70 prosent av den norske befolkningen er inne på Facebook daglig (SSB, 2015).

Facebook er et vilt beist som ikke lar seg temme (Lee, 2014). Facebook har også blitt et kommunikasjonsverktøy som fyller et tomrom. Dette tomrommet har blitt til på grunn av det høye tempo i dagens samfunn, som har berøvet mennesker fra å ha nær og jevnlig kontakt med hverandre. Facebook har gitt oss mennesker friheten til å dele hva vi føler, tenker og

gjør, med hvem vi ønsker. Dermed har barrierene for tid og rom mellom mennesker blitt revet ned. Med Facebook følger det en sosial makt til å definere hvem man er, hva man vil si og hvilke behov man har, uten innblanding fra andre (Ellison & Boyd, 2013). Dette har vært med på å gjøre sosial interaksjon mer kontrollerbart for den som vil uttrykke seg.

Kommunikasjon mellom mennesker på sosiale medier og Facebook handler om avsenderen sin forestilling om mottakerens reaksjon (Vitak, 2012). Denne forestillingen spiller en stor rolle for hvordan man her kommuniserer med andre. Samspillet med andre på Facebook kan derfor vise en fasade hvor man tilpasser rammene, utseende og måten for hvordan man velger å fremstå. På Facebook innebærer derfor en form for selvregulering om hva man tror er sosialt akseptabelt å si (Sørensen, 2013). Her må hver enkel Facebookbruker ta stilling til hva den tror andre foretrekker å høre, og hva som er tabu å uttrykke seg om. Facebookuttrykket kan derfor ta form som en konvensjonell redigert offentliggjøring. Grensene for hva som er tillatt å formidle på Facebook er ikke klare (Boyd, 2008). Facebook har derfor også synliggjort de vonde sidene av livene til mennesker. Når mennesker lider, kommer denne lidelsen også til syne på Facebook. På Facebook blir lidelsen synlig for andre Facebookvenner som er mennesker fra ulike sosiale kontekster i den lidende sin tilværelse, og som har ulik tilknytning til hverandre

2.3 Den selvmordstruede personen

Vår kunnskap om selvmord er begrenset fordi de som tar livet sitt ikke lenger er i live til å fortelle oss om hva dette innebærer (Maris, Berman & Silverman, 2000). Men vi vet at selvmord er mer en bare en ting, og kan være vanskelig å forklare. Det avhenger derfor av hvilke ord man bruker for å betegne det. Ved selvmordet befinner mennesker seg på slutten av seg selv (Amery, 1999). Ved å begå selvmord opptrer personen som både bødde og samaritan samtidig, der den forlater livets logikk og den menneskelige væren. Ovenfor selvmordet bevarer likevel mennesket sin verdighet og handlekraft ved å definere en grense for hvilken smerte man skal tåle. Det unngår dermed å bli et offer for omstendighetene, ved å si hit, men ikke lenger. Jo sterkere ønsket om å begå selvmord er, jo sterkere kan motstanden mot å oppsøke hjelp bli.

Det har foregått en bevegelse fra 1970-tallet og frem til i dag, om at selvmord var et personlig valg til at den som har tanker om å ta sitt eget liv trenger hjelp (Vråle, 2009). Selvmordet blir

derfor et valg som representerer begrensede valgmuligheter. Her blir hjelperens oppgave å ivareta og ta ansvar for livet til den selvmordstruede. Denne oppgaven kan representere både faglige, juridiske og etiske utfordringer for hjelperen. Shneidman (1998) mener smerte er den drivende kraften bak selvmord. Dette er en smerte som kan forstås som en sjelelig smerte som blir opprettholdt og drevet frem av udekkede psykologiske behov. Disse behovene er knyttet til personlighet, de er dynamiske og de har sammenheng med hvilke behov som den selvmordstruede ikke får dekket. Udekkede behov hos selvmordstruede kan ta form som at personen mister tilgang på hjelp og støtte. Dette kan føre til at man ikke lenger føler seg elsket eller akseptert. Når man mister betydningsfulle relasjoner kan man oppleve sorg og ensomhet. Blir man krenket eller mister sin frihet kan det føre til at man mister kontroll, opplever håpløshet og hjelpeløshet. Mister man sosial aksept og føler skam, kan dette resultere i opplevelsen av nederlag, ydmykelse og vanære. Alt dette er med på å skape smerte. I møte med denne befinner mennesket seg i en form for metakrise hvor det kan bli skremt over sine egne tanker og måte og reagere på (Shneidman, 1998). Her oppstår det et nytt behov hvor en vil foreta seg noe for å unnsnippe smerten. Selvmordprosessen kan her ta form som en kognitiv dekonstruksjon, som kan forstås som en respons på en redsel om å få innsikt i egen smerte ved å fornekte tilstanden man befinner seg i der man fjerner mening fra bevisstheten. (Baumeister, 1990). I denne prosessen utvikler selvmordstruede ofte en ambivalens som manifesterer seg i en indre debatt mellom to sett av bevisstheter (Shneidman, 2004). På den ene siden vil den selvmordstruede dø, mens det på den andre siden er noe som holder den igjen og gjør at den vil bli reddet og leve videre. Å velge døden kan her forstås som en flukt fra seg selv og sin egen smerte. Døden representerer her en slutt på det vonde og tilbyr glemsel fra det uutholdelige. Vendepunktet skjer når den selvmordstruede får ideen om at den selv kan løse situasjonen ved å foreta seg noe drastisk. Den akutte selvmordskrisen kan her vare i en kort periode (Shneidman, 1976). Noen ganger timer eller få dager som er forbundet med en høy risiko. Her når den selvmordstruede et selvdestruktivt klimaks. Utfallet blir enten at personen dør, at tilstanden avtar eller at personen får hjelp. For at den selvmordstruede skal overleve må den ta kontakt med andre og klare å ordlegge seg om sitt problem. Her kommer den andre delen av bevisstheten til den selvmordstruede frem. Ønsket om å leve videre, men i andre omstendigheter. For mange selvmordstruede er dette en vond erkjennelse der de må trosse stigma og skam for og kunne få hjelp fra andre.

Andre uttrykker seg ved å begå selvmordsforsøk. Her skader de seg selv, men risikerer ikke å dø (Shneidman, 2004). Det er en distinktiv forskjell fra de som forsøker å ta livet sitt med

visshet om at de ikke kan dø, til mennesker som begår selvmord. Selvmordsforsøk kan forstås som et uttrykk for et rop om hjelp, der hensikten er å skape oppmerksomhet om sitt problem ved å vekke sympati, få en respons fra andre og få en sjanse til å bli reddet.

Selvmordsuttrykket blir derfor en kompleks episode som innebærer en sender, et budskap og en mottaker der den selvmordstruede forteller om sine følelser, tanker, intensjoner og planer direkte eller indirekte til mottakeren (Owen, Belam, Lambert, Donovan, Rapport & Owens 2012). En vanlig respons hos mottakeren er og ikke si noe som helst. Mottakeren vil nemlig forsøke å bevare sin fasade i håp om og ikke miste ansikt. Kommunikasjonen med den selvmordstruede kan derfor bli indirekte og tvetydig Om lag halvparten av de som begår selvmord ber om hjelp på forhånd, enten verbalt eller nonverbalt (Pompili et al. 2016).

Mennesker med psykiske lidelser har større sannsynlighet til å fortelle om sine selvmordstanker enn andre, fordi de ofte har kontakt med hjelperen.

Å stå ovenfor det selvmordstruede mennesket er noe av det mest eksistensielt utfordrende i psykisk helsearbeid (Stänicke, 2010). Som hjelper handler det derfor om å legge til rette for at den selvmordstruede kan se andre løsninger på problemet sitt (Vråle, 2009). Omer & Elitzur (2001) beskriver hvordan rollen som hjelper i møte med den selvmordstruede handler om å få i gang en dialog. Her må man anerkjenne ønsket den selvmordstruede har om å dø på en empatisk måte, men på samme tid forsøke å trekke vedkommende bort fra døden og i retning livet. Hjelperen må vise tydelig at den har tid til personen og at den ikke vil forlate dens side. Ved å signalisere at man kan romme følelsene, gjør man det mulig å dempe smerten som den selvmordstruede føler. I samtale ansikt til ansikt med den selvmordstruede er hjelperen nødt til å stoppe opp, reflektere og korrigere seg selv mens den sanser. Hjelperen må forsøke å ta personen med seg frem mot livet, der det kan ligge en løsning på problemet som selvmordet utgangspunktet var tenkt å løse.

2.4 Hjelperen i en humanistisk-eksistensiell tradisjon i psykisk helsearbeid

Valg av perspektiv for hvordan man forsøker å forstå mennesket og dets væren har betydning for hvordan man arbeider med psykisk helsearbeid og møter mennesker. Disse endrer seg med tid, sted og kontekst. I denne oppgaven er det lagt vekt på en humanistisk-eksistensielle tilnærmingen i psykisk helsearbeid. Denne tar utgangspunkt i at mennesket skaper sin egen eksistens fordi det har friheten til å velge (Hummelvoll, & Granerud, 2010). Denne friheten medfører også et ansvar. Mennesket defineres ikke ut i fra objektive begreper, men gjennom

en dialogisk prosess hvor livsverdener møtes. Virkeligheten er her noe som blir til i møte hvor man utforsker hverandres måte å se verden på. Dette handler om hvilke verdier som vi tilskriver vår tilværelse og de valgene som vi tar. I tilknytning til dette bygger nærhetsetikken på at mennesket blir et subjekt i forholdet til den andre (Vetlesen & Nortvedt, 1996).

Menneskets verden er dermed en moralsk verden som består av våre verdier og egenskaper. Vi møter denne verden ved å ta del og la oss bevege i den andre situasjon. Her mottar vi et ansvar som går forut for oss selv. Det er i møtet med den andre at vi blir et subjekt og virkeligheten vår blir til.

Levinas (1991) hevder at å være til for andre har større betydning enn det og kun være til for seg selv og sitt eget ego. Ansvar for andre kommer derfor før vår egen frihet (Levinas, 1991). Ansvar springer ut fra møtet med ansiktet til den andre hvor lidelse, smerte og nød kommer til syne. I møte med den andres lidelse skjer det en åpenbaring som beveger oss og tar oss ut av vårt vante tankemønster. Dette resulterer i en oppvåkning av bevisstheten hvor vi utvikler sensibilitet som er grunnleggende for vårt etiske ansvar ovenfor den andre. Reaksjonen på den andres lidelse påvirker oss både emosjonelt og intellektuelt, men den skaper også en nærhet til den andre som gjør oss til et subjekt i vår tilværelse. Det er ut i fra denne situasjonen vi realiserer oss som mennesker. Subjektivitet handler derfor om den andre. Alt det som skjer oss, angår oss og de relasjonene vi har med hverandre. Her er den andres annerledeshet noe annet og mer enn vi kan forestille oss med det blotte øyet. Å tro at man fullt ut forstår den andre, bidrar kun til å redusere vedkommende. Ansvar går en vei, fra meg til den andre og er derfor skilt ut fra gjensidighet. Relasjonene mellom meg og den andre er derfor skjev, og for og ikke krenke den andre er det grunnleggende å anerkjenne den andres integritet og utøve ansvar ubetinget

Som Levinas hevder også Løgstrup (1991) at det er i vår omgang med hverandre at vi blir til som mennesker og at virkeligheten vår formes. En grunntanke i hans tenkning er derfor at mennesker er gjensidig avhengig av hverandre (Løgstrup, 1991). Det er gjennom våre relasjoner at de suverene livsytringene kommer til syne. Dette er en taus appell til mennesket om å ta vare på sin neste ved å utvise uvilkaarlig tillitt, åpenhet, empati, og barmhjertighet. Dette skaper den etiske fordring som går ut på at når noen legger livet sitt i hendene dine, følger det med et ansvar om at det man sier og gjør er for menneskets del, uansett om det er en venn eller fiende. Dette ansvaret stiller derfor krav til hvordan man tenker om sine handlinger, hvordan man utfører dem og ikke minst hvordan man uttrykker seg ovenfor andre.

Martinsen (2012) tematiserer dette ansvaret i sin tenkning når hun beskriver omsorg som det å

hjelpe og ta vare på den som trenger hjelp uvilkårlig. Hjelperen er derfor både en barmhjertig og en politisk samaritan som verdsetter mennesket. Som har øyne til å identifisere de som trenger hjelp blant oss og som tørr å ta på seg ansvaret om å beskytte de marginaliserte i samfunnet (Martinsen, 1993). I menneskelig interaksjon går det ikke an å unngå å la seg affisere. I møte med andre er man derfor ikke nøytral. Mennesker skaper mening når vi omgås hverandre og vi er derfor avhengig av hverandre. Ansvarlighet stiller bestemt krav til hjelperens handlinger. I møte med den andres lidelse må derfor hjelperen tørre å gå inn i en grenseoverskridende bevegelse (Rehnsfeldt, 1996). Dette innebærer å synliggjøre et tilbud til mennesket som trenger hjelp, samtidig som det våger å ta en etisk risiko som innebærer å utsette seg selv for den andres lidelse. Hjelperens møte med den som trenger hjelp er her en bevegelse mellom sansing og forståelse hvor man både er til stede og på reise samtidig (Martinsen, 2012). Her må hjelperen stille seg åpen for den andre for å la seg berøre. Hjelperen bygger her sin forståelse på at sansene er et åpent organ ut mot verden. Gjennom å sanse møter hjelperen lidelsen. Mennesket som lider har ikke språk og lidelsen kan derfor ikke defineres. Man må derfor heller snakke om fellestrekk og kjennetegn (Eriksson, Herberts, Lindholm, & Lindström, 1993). Lidelse handler om tap og det vi risikerer å miste (Eriksson, 2010). Dette er en prosess der mennesket enten går i oppløsning, forandres eller skapes. Lidelsen har ingen mening og den er en adskilt opplevelse fra livet, som ikke har noen korrelasjon med vår hverdag (Eriksson et al. 1993). Lidelse blir derfor en kamp mellom det gode og det vonde som kan hindre oss fra å realisere hensikten med tilværelsen vår (Eriksson, 2010). I møte med andre blir den lidende pådyttet å skulle gjøre lidelsen forståelig for andre. Lidelsen får dermed et uttrykk hvor den reduseres og tar form gjennom symboler. For å overkomme lidelse må mennesket sette lidelsen i relasjon til sin livsforståelse for å gi det innhold og mening (Eriksson, 2010). Her må mennesket først definere sin egen lidelse og tørre å være i den. Det er først når mennesket forsoner seg med lidelsen at den gir mening og mulighet til å skape et nytt liv. Denne bevegelsen springer ut fra vår lyst som gir oss håp, der man utvikler innsikt. Her trenger den lidende en medaktør som kan bekrefte lidelsen, gi mennesket tid og rom til å gjennomleve lidelsen og hjelpe mennesket til å forsones seg med den. Forholdet mellom den som trenger hjelp og hjelperen er derfor asymmetrisk (Henriksen & Vetlesen, 2006). Dette skyldes at den som trenger hjelp ikke kan gjengi hva den fikk. Jo mer avhengig man blir av hjelperen, desto større blir denne skjevheten mellom de to.

3.0 VITENSKAPELIG FORANKRING OG METODE

3.1 Metodisk tilnærming

Metoden for studiet er kvalitativ, med ett narrativt design med en hermeneutisk tilnærming. Fortolkningsprosessen i studiet er en forenkling av Wiklund, Lindholm & Lindström (2002) og Wiklund-Gustin (2010) sin modifikasjon for å analysere narrative data, inspirert av Ricoeurs filosofi om forståelsesdannelse gjennom de tre mimesisstadiene.

3.1.2 Kvalitativ metode

Kvalitativ metode har som mål og utforske menneskets livsverden, som er en verden slik den forstås og oppleves. (Kvale & Brinkmann, 2012). Her søker man nyanserte beskrivelser der deltageren gir allsidige forklaringer om spesifikke handlinger, hendelser og beskriver hvilke følelser man knytter til disse opplevelsene. Kvalitativ metode baserer seg på intersubjektivitet som er meninger som blir synliggjort og gjort gjeldene gjennom hermeneutisk dialog (Malterud, 2013). Metoden er forankret i humanvitenskapen og tar utgangspunkt i menneskelige erfaringer. Kvalitativ metode er hensiktsmessig å bruke når man har behov for å tilegne seg kunnskap om et felt som er i utvikling og hvor det er et behov for å skape sammenheng og forståelse.

3.1.3 Narrativt design

Narrativ tilnærming og fortolkning i kvalitativ forskning er ikke en strømlinjeformet metode, men består av ulike tilnærminger som avhenger av hvilket teoretisk fundament man tar utgangspunkt i (Johansson, 2005). Et narrativ kan her forklares som en fortelling der man konstruerer en meningsfull helhet av usammenhengende hendelser og situasjoner (Johansson, 2005). Narrativet kan derfor forstås som en rekonstruksjon av hvordan noen oppfatter verden og baserer seg derfor på livserfaringene til den som forteller. Dette er ikke faktabaserte data, men en sann oppdikting om en virkelig erfaring og står derfor ikke i motsetning til sannheten. Den narrative tilnærmingen i dette studiet bearbeider tekst for å forstå de fortellende strukturene og handlingene i et forskningsintervju slik Wiklund et al. (2002) og Wiklund-Gustin (2010) beskriver. Her forsøker man å begripe og fortolke menneskers handlinger som en historie med innhold. Fortolkeren må derfor være i stand til å danne seg et bilde av hva

handlingen betyr for personen som beretter den. Kjernen i narrativet er handlingen. Denne kommer i en serie hendelser som gradvis åpenbarer seg og blir spesifikt for historien. For å forstå og forklare handlingen må den organiseres i en start, midt og en slutt. Når disse bestanddelene av fortellingen blir konfigurert til en større helhet kan de utgjøre fortellingens svar på hvem, når, hva, hvordan og hvorfor. Her tar man innover seg et nytt syn som både kan være med å endre og utvikle vår forståelse av fortellingen slik at vi kan tillegge den ny mening og oppdage ukjente dimensjoner ved vår opplevelse av verden.

3.2 Vitenskapelig tilnærming

3.2.1 Hermeneutikk

Den metodiske tilnærmingen i studien er basert på Gadamer (2007) sin filosofi.

Fortolkningsprosessen er basert på Ricoeur (1984) sin filosofi.

Gadamer (2007) beskriver hermeneutikk som filosofien om forståelse og vitenskapelig tekstanalyse. Hans kongstanke er at når kunnskap kun forstås ut i fra et resultat tar man bort substansen ved den opplevde erfaringen og man minimerer dermed den menneskelige dimensjonen av kunnskap. I hermeneutikken befinner mennesket seg i overleveringen som frigjør det å tilegne seg ny kunnskap (Gadamer, 2007). Dette krever åpenhet til å anerkjenne at noe gjør seg gjeldende, selv om det bryter med hva man selv mener. Hermeneutikk er en form for erfaringsberedskap hvor man beveger seg i spenningsrommet mellom det fortrolige og det fremmede. Hermeneutikkens oppgave blir derfor å redegjøre for de betingelser som skaper vår forståelse. Forståelse er her en prosess hvor horisonter som eksisterer hver for seg smelter sammen. Det springer ut fra den den hermeneutiske spiral, som er et samspill mellom overleveringens bevegelse og tolkernes bevegelse som er uten begynnelse og slutt.

Hermeneutikken blir da en språklig prosess som handler om formidling (Gadamer, 2007).

Språket er et universelt medium som har sin plass i samtalen og er noe man deler i fellesskap med andre mennesker, der målet er å forstå. Språket er konstituert i vår verdenserfaring og er derfor ulikt fra person til person. Den språklige verdenserfaring representerer en væren i seg selv, og blir erkjennelsens sanne jeg. Menneskets verdenserfaring gjennom språk kommer derfor før alt som kan representere et uttrykk for værende. Verden er dermed ikke et objekt for språket, men en gjenstand for erkjennelse og uttrykk som gjør verden til en gjenstand. Den hermeneutiske erfaringen handler derfor om at overleveringen kommer til orde om sakens

egen værende gjennom språket. I overleveringen er det språket som henvender seg og snakker til oss som et talerør. Fortolkning i den hermeneutiske tradisjonen blir derfor gjenstand for språkets natur.

I møte med overleveringen er det vår forforståelse, eller sagt på en annen måte, vår meningsforventning som styrer vår forståelse (Gadamer, 2007). Dette betyr at man forstår teksten på grunnlag av vår foregående befatning med temaet man står ovenfor. Disse fordommene er ikke noe vi har en klar bevissthet om. Vi kan heller skille mellom produktive fordommer som krystalliserer forståelse og de som hindrer oss fra å forstå. I møte med teksten handler det om å være åpen for teksten og tørre å la den snakke til seg. Dette innebærer at man setter sin egen mening i forhold til den andres. Den som vil forstå kan ikke tillegge sine egne meninger tyngde og overføre dem til teksten, men heller forsøke å stille seg åpen for overleveringens mening. I en samtale blir derfor ikke målet å senke den andre med sine egne med argumenter. Man skal heller gjøre den andres sak sterkere ved å spørre og søke sannheten, ved å overveie betydningen i dens andres overlevering. Dialektikk handler derfor om å ha en retning mot det uvisse og tørre å fortsette å spørre ved å legge saksforholdet ut i det åpne gjennom spørsmål og svar, ved og gi og ta og snakke forbi hverandre og komme overens igjen. Her må man være åpen for noe eller at noen vet bedre enn hva våre forventninger gjør krav på. Hermeneutisk bevissthet handler om å være åpen for det oppsiktsvekkende og det som gjør at den skiller seg ut. For det er først når det vi tror er riktig, blir feil, at vi åpner oss for overleveringens virkelige budskap.

3.2.2 Ricoeurs tekstanalyse

Ricoeur forsøkte med sin tenkning og finne det epistemologiske grunnlaget for fortolkning. Han mente hermeneutikkens mål var å tolke tekst og utviklet gjennom sitt virke en teori for dette. Ricoeur (1995) forbinder identitet til fortellerens selvilde og ens opplevelse av tid. Menneskets opplevelse av tid kan både forstås som kosmologisk og som fenomenologisk tid. Grunnlaget for vår narrative identitet er vår orientering om tid og våre livsløp med hensyn til hva som har vært, hva som er og hva som skal bli. Dette blir artikulert gjennom narrativet. Narrativet får først mening når det blir et uttrykk for en menneskelig erfaring som kommer til syne gjennom ulike uttrykksformer. Den levde erfaring blir derfor et objekt for refleksjon som gjør det mulig for hver enkelt å skape mening og sammenheng som man forankrer sin identitet til. Ricoeur (1995) definerer tekst som diskurs nedfelt i skrift. Diskurs er en

språkbegivenhet som skjer her og nå, og som forsøker å beskrive og representere noe meningsfullt gjennom spørsmål og svar mellom to eller flere mennesker. Teksten er diskursens parallell og ivaretar dens mening fordi den er tatt ut av sammenhengen og lever uavhengig av tid. Her hevder Ricoeur at det skjer et markant skifte fra tale til tekst. Tekst er kommunikasjon i og gjennom distanse, og kan derfor gi en fundamental karakteristikk av vår forståelse om våre egne erfaringer som samtalen ikke kan.

Vår narrative identitet er strukket ut over tid. Ricoeur (1984) løser forholdet mellom tiden og narrativet ved å dele fortolkning inn i tre stadier hvor han bygger videre på Aristoteles sitt begrep om mimesis. Mimesis betyr å imitere en handling med hensikt å skape forståelse ved å organisere en serie begivenheter inn i en fortelling med handling. Ricoeur delte denne prosessen inn i tre ledd. Mimesis 1 utgjør vår prekonfigurasjon av det som har skjedd og som vi kan få kunnskap om, men som enda ikke er fortalt (Ricoeur, 1984). Å tilskrive mening til teksten innebærer alltid en fortolkning som her muliggjør en avgrensning av hva den kan representere. I dette stadiet gjør man seg en antagelse av hva teksten handler om. Mimesis 2 innebærer en form for kreativ tolkning hvor det skjer en konfigurasjon når teksten blir overlevert og handlingen analysert (Ricoeur, 1984). Gjennom systematisering binder man sammen bestanddelene av teksten hvor man får rede på hva som utgjør dets aktører, intensjoner, meninger, interaksjoner, årsaker og resultater. Denne konfigurasjonen innebærer både distanse og fantasi der man endrer og utvikler en selvstendig forståelse av teksten. Mimesis 3 er en rekonfigurasjon der man tillegger ny mening til tolkningen av teksten (Ricoeur, 1984). Ricoeur omtaler dette som krysningspunktet mellom tekstens og leserens verden. Tekstens funksjon kommer først på sin plass når den leses og tolkes, og ved at kilden blir gjort til et objekt når det skrevne ord kommer frem i lyset. Mennesker er både lesere og forfattere av sine egne liv, men det er gjennom tolkning at vi rekonfigurerer virkeligheten og oppdager ukjente dimensjoner med vår omgang med verden

Ricoeur (1984) bidro med en ny tilnærming til relasjonen mellom forklaring og forståelse. På veien mot kunnskap er dette en bevegelse frem og tilbake mellom tekstens verden og tolkningen av denne (Ricoeur, 1984). Den hermeneutiske sirkel dreier seg derfor om sammenhengen mellom forklaringen og forståelsen. Fortolkning vil derfor alltid være et kompromiss mellom de to, hvor man går fra en prematur til en mer dypere forståelse som forklarer og synliggjøre en struktur som ikke var der i utgangspunktet. Fortolkning handler derfor om å følge den sti som tankene åpner opp. Ved å bevege seg gjennom mimesis stegene muliggjør tekstanalysen en ny form for hermeneutikk. For når teksten tas ut av situasjonen og

separeres fra den virkelighet den springer ut av, blir den et uttrykk for menneskelige væren. Det er her hermeneutikken gjør livet til et subjekt der forklaringen blir grunnleggende for forståelsen.

3.3 Forforståelse

Jeg er utdannet sykepleier med spesialisering i psykisk helsearbeid. Jeg er både fagkunnskap, handlingsberedskap og erfaring. Min arbeidserfaring har bestått av å hjelpe og bistå mennesker som har psykiske og somatiske lidelser og som er i akutte kriser. Disse har jeg møtt på sykehusavdelinger i Norge og i utlandet, på institusjoner, på gata, i trappeoppganger, på arbeidsplassen deres eller i hjemmene der de bor. Dette er møter som beveger meg både på et profesjonelt og et personlig plan. Men jeg er også noe mer. Jeg er samboer, bror, sønn, venn, kollega og nabo. Et menneske som har gjennomgått livet og opplevd livet med hva det har å tilby. Jeg er derfor en kombinasjon. En kombinasjon av mentale og fysiske egenskaper som kropp, sinn, hukommelse, erfaring, interesser, behov og følelser. Summen av dette er min forståelseshorisont som jeg møter det teoretiske grunnlaget, emne og deltagerens liv og historie med.

Innledningsvis i prosjektet begynte jeg derfor å arbeide med et notat hvor jeg nedtegnet min forforståelse om selvmordsuttrykk på Facebook, slik Malterud (2013) og Kvale & Brinkmann (2012) anbefaler. Min interesse for temaet startet med at dette var noe som forekom på en av mine arbeidsplasser. Min forforståelse på dette feltet dreier seg om at hvor utfordrende jeg synes det var å skulle vurdere slike situasjoner fordi jeg manglet et begrep og forståelse for hva dette var, og hvordan jeg skulle forholde meg til det. På samme tid merket jeg at det også beveget noe i andre og at vi sammen gikk fra å være samkjørte og trygge ovenfor den selvmordstruede til å bli usikre. Dette gjorde noe med meg og hvordan jeg opptrådte i situasjonen ovenfor den personen jeg skulle hjelpe. Her var det som om jeg sto med ett bein i fortiden og ett i fremtiden. Ut i fra dette dreide mine egne forventninger til intervjusituasjonen seg om at jeg regnet med å finne erfaringer og opplevelser om situasjoner med et stort variasjonsspenn. Her hadde jeg nok en forventning om at deltagerne kunne betrakte disse slik jeg selv gjorde, som utfordrende og vanskelige å forstå. Der var derfor med stor undring at jeg gikk inn i forskningsintervjuene.

3.4 Juridiske overveielser

I mastergradsprosjektet har Helsinkideklarasjonen (2013), Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (2017) og Lov om behandling av personopplysninger (2015). Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) sine forskrifter blitt fulgt. Prosjektet ble meldt inn til NSD som er personvernombudet for forskning. NSD behandlet søknaden og konkluderte med at prosjektet var regulert av §7-27 i personopplysningsforskriften og godkjente at prosjektet kunne gjennomføres. Godkjennelsen ble gitt 04.11.2016 og fordrer at mastergradsprosjektet gjennomføres etter opplysningene gitt i meldeskjemaet. Se vedlegg II.

Deltagerne i prosjektet ble bedt om å anonymisere narrativene de fortalte slik at personene det gjaldt ikke skal være mulig å gjenkjenne. Gjennom forskningsintervjuet ble de også betrygget om dette. Alle deltagerne ble intervjuet på sine arbeidsplasser, bortsett fra en som ville bli intervjuet utenfor sin arbeidsplass. For å ivareta deltagerens anonymitet ble det ikke registrert sensitive personopplysninger. Intervjuenotatene og de digitale lydopptakene ble merket med tall og ble oppbevart i et innelåst skap, slik Høgskolens bestemmelser for oppbevaring av datamateriale sier.

3.5 Forskningsetiske overveielser

Kvalitativ metode utforsker både deltagerens og forskerens moral og holdninger (Kvale & Brinkmann, 2012). I forskning som i vårt hverdagslige liv blir vi del av andre menneskers livsverden og deres narrativer (Holloway, 2005). Forskning er derfor en interpersonlig og relasjonell oppgave som krever refleksjon og bevissthet rundt hvordan man innhenter fortellingen og gjenforteller den. Ved å legge frem sine narrativer i forskningsintervjuet, fikk deltageren fritt fortelle om sine erfaringer og opplevelser. Her fikk de muligheten til å rettferdiggjøre og legitimere sine handlinger og tanker de hadde om seg selv, situasjonen og møte med den selvmordstruede personen. Riceour (1984) hevder at hvordan man legger frem et narrativ har en sammenheng med hvordan man betrakter seg selv. I forskningsintervjuet ble det derfor lagt vekt på å gi deltageren plass og rom til å fortelle sin historie på sin egen måte, slik at deltageren ikke skulle føle seg konfrontert eller mistrodd. Her er det viktig å påpeke at forskningsintervjuet er en asymmetrisk situasjon der intervjueren styrer samtalen og er derfor et skjevt maktforhold. Wiklund-Gustin (2010) sier i denne sammenhengen at det skal være med en sensitiv og ydmyk tilnærming til deltageren og deres beretninger.

Mennesker er gjensidige sårbare for hverandre. Vårt velbefinnende er derfor knyttet til den andres ve og vel. Her er det også viktig å påpeke at forskningsintervjuene også handlet om noen andre enn deltageren, nemlig den selvmordstruede. Den selvmordstruede personen som de refererte til i narrativene ble på mange måter hovedpersonene i narrativene. Innbakt i dette ligger det en fordring om å behandle narrativene med respekt og ydmyket, fordi de representerer menneskeskjebner som ufrivillig har blitt en del av dette studiet. Hummelvoll, Andvig & Lyberg (2010) påpeker at det er av stor betydning at sårbare grupper får komme til syne i kunnskapsdebatten. I denne studien kommer disse til orde via noen andre. De har ikke selv gitt samtykke til dette og det er derfor lagt vekt på at funnene ikke kan identifiseres. Deltagerne i studien bidro også til å beskytte sine pasienter ved at de anonymiserte de i fortellingene sine.

3.6 Utvalg og rekruttering

Utvalget for studiet er på bakgrunn av hvor kunnskapen befinner seg og hvilken overførbarhet denne kunnskapen har for andre områder der fenomenet forekommer, slik det forekommer Malterud (2013). Studiet søkte å avdekke kunnskap om hva som skjer med hjelperen når den står ovenfor en person som på Facebook har uttrykt et ønske om å begå selvmord.

Det ble gjort forespørsler til ambulante akutteam innen psykisk helse lokalisert i en storby i Norge. Man kan komme i kontakt med tjenestene enten via telefon eller ved personlig oppmøte. Teamene har også en ambulans funksjon der de oppsøker mennesker hvor de er. Første kontakt ble gjort per telefon og til enhetsledere hvor studiet ble presentert. Etter samtalen ble det sendt mail hvor prosjektet ble beskrevet mer inngående. Se vedlegg III. Disse enhetslederne forhørte seg i sine personalgrupper og kontaktinfo til hver aktuelle deltager ble videreformidlet til meg. Responsen var likevel lav og av totalt syv henvendelser hadde kun to steder befatning med slike situasjoner, og hadde ansatte som ville delta. Jeg besluttet derfor å forhøre meg med min egen arbeidsplass. Her fikk jeg godkjenning av min enhetsleder til selv å rekruttere deltagere i personalgruppen. Dette ble gjort både i og utenfor min egen arbeidstid. Hver deltager ble informert muntlig og skriftlig om frivillig samtykke og underskrev på samtykkeerklæring. De hadde muligheten på hvilket som helst tidspunkt til å trekke seg. Alle deltagerne ble intervjuet i sin egen arbeidstid hvor det var satt av tid. På min egen arbeidsplass var jeg selv ikke på jobb den dagen da intervjuene ble foretatt.

I studiet er det intervjuet syv deltagere mellom 39 og 59 år, hvorav seks kvinner og en mann. Fire var sosionomer, tre var sykepleiere. En deltager hadde et års videreutdanning etter bachelorutdanning, mens de resterende alle hadde mer en to års videreutdanning innen psykisk helse. Deltagerne hadde mellom 12 og 40 års arbeidserfaring innen psykisk helsearbeid. De hadde vært ansatt på sine nåværende arbeidsplasser mellom ett til elleve år. En deltager hadde byttet arbeidsplass og fortalte om sine erfaringer fra sin tidligere arbeidsplass. Samtlige arbeidet med psykisk helse i ambulante akuttjenester lokalisert til en storby i Norge. Sykepleierne arbeidet i spesialisthelsetjenesten og sosionomene i kommunehelsetjenesten. Tjenestene var organisert slik at deltagerne fra spesialisthelsetjenesten arbeidet kun dagtid, mens deltagerne fra kommunehelsetjenesten arbeidet skift med tredelt turnus. Alle arbeidet tverrfaglig. Deltagerne i spesialisthelsetjenesten arbeidet med leger, psykologer og sosionomer. Deltagerne i kommunehelsetjenesten arbeidet med sykepleiere, men hadde en mulighet til å konferere med leger og psykologer ved behov. Kun ett av akutt teamene hadde rutiner for hvordan de skulle forholde seg til pasientens bruk av sosiale medier. Dette var i spesialisthelsetjenesten.

Alle deltagerne hadde aktive Facebookprofiler som var mellom et til elleve år gamle. Fem var inne på Facebook daglig, mens to av deltagerne mente det kunne gå noen dager mellom hver gang de var innlogget. Samtlige deltagere var aktive i grupper som omhandlet deres hobbyer og fritidsinteresser. Tre av deltagerne var aktive i grupper som omhandlet deres barns skolegang. To av deltagerne la ut statusoppdateringer, mens de resterende sjelden eller aldri la ut statusoppdateringer, men kunne kommunisere i grupper. Deltagerne oppga at de brukte Facebook primært for å opprettholde sosial kontakt og holde seg oppdatert om hva deres venner og bekjente foretok seg. Samtlige deltagere fortalte hvordan de kunne bli ukomfortable over andres statusoppdateringer når disse ble for intime, og at de var forbauset over hva mennesker kan få seg til å skrive på Facebook.

3.7 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene ble foretatt med en åpen intervjuguide som deltagerne hadde mottatt på forhånd. Se vedlegg III. Intervjuguiden var utformet etter semistrukturerte spørsmål som hadde til hensikt å bevare en struktur i samtalen samtidig som det inneholdt tema for det jeg søkte kunnskap om, slik Malterud (2013) og Kvale & Brinkmann (2012) anbefaler. Intervjuguiden ble endret underveis til å fokusere mer på episoden det ble spurt om. Intervjuene ble

gjennomført ansikt til ansikt og tok om lag 40 til 60 minutter. De ble tatt opp med en digital opptaker og transkribert i etterkant. Intervjuene ble innledet med at man presentasjon der man definerte situasjonen, beskrev bakgrunn og hensikt med mastergradsprosjektet, klargjorde egen rolle og uttrykte takknemlighet for deltagerens vilje til å delta. Videre ble det forklart om dokumentasjonsprosedyrene, at studiet var meldt inn til NSD, og hvordan de og deres narrativ ville bli holdt konfidensielt. Deltagerne ble først spurt om deres bakgrunn og egen bruk av Facebook før de ble bedt om å fortelle om en eller flere episoder som de hadde erfaring med der en person legger ut på Facebook at den vil begå selvmord. Det neste spørsmålet ble formulert ut i fra det første narrative om hvordan de opplevde selvmordsuttrykket og personen de møtte bak uttrykket. I intervjusituasjonen ble det etterstrebet å ha en avslappet, ydmyk og klar holdning, å lytte oppmerksomt mens man viste deltageren respekt og forståelse slik (Malterud 2013) og (Kvale & Brinkmann 2012) anbefaler. Gadamer (2007) mener at det å lytte innebærer å høre ut den andre om man vil eller ei. Nilsson (2007) beskriver hvordan man i psykisk helsearbeid har en hermeneutisk holdning til mennesket man har fremfor seg. Som hjelper må man anerkjenne personen som en pålitelig kilde og la seg bevege både følelsesmessig og intellektuelt. Intervjusituasjonen har derfor likhetstrekk til psykisk helsearbeid, som handler om å søke en forståelse for mennesket jeg har å gjøre med for å kunne være i stand til hjelpe. Når intervjuene nærmet seg slutten ble deltageren forberedt på at "vi nærmer oss slutten". Avslutningsvis ble de spurt om de "hadde noe mer og tillegge". Når opptaket ble stoppet fulgte en kort oppsummerende samtale der viktige momenter ved deres narrativer ble poengtert og hvor deltagerne ble spurt om hvordan de opplevde intervjusituasjonen. En deltager hadde mer og tilføyte og opptaket ble startet igjen.

3.8 Fortolkningsprosessen

Fortolkningsprosessen i studiet er basert på Ricoeurs (1984) tre mimesisstadier. Ricoeur beskrev ingen spesifikk metode for hvordan man skal fortolke data i et forskningsintervju. Wiklund et al. (2002) og Wiklund-Gustin (2010) beskriver sin versjon av denne fortolkningsprosessen steg for steg. I denne studien er det anvendt en modifisert utgave av denne hvor det er gjort en del forenklinger Hvilke implikasjoner dette kan for dette studiet blir diskutert i det neste kapitlet om metodedrøftingen.

Wiklund et al (2002) og Wiklund-Gustin (2010) henviser til Ricoeurs tanker om at mening og kunnskap blir til i møtet mellom deltager og forsker, og mellom forsker og tekst. Forskeren er

derfor medforsker til sine egne funn. Fortolkningen beveger seg her mellom forståelsen og forklaringen frem og tilbake gjennom tre mimesisstadier. Fortolkningen er derfor et kompromiss mellom de to hvor man går fra å gjøre seg en antagelse, til å se etter en handling til en mer dypere forståelse av teksten, ved å forklare og synliggjøre tekstens strukturer. Wiklund et al (2002) og Wiklund-Gustin (2010) peker på hvordan tekstens frigjørelse fra sin opprinnelige kontekst kan åpne for mangfoldige og ubegrensede tolkninger. Meningen med teksten har dermed fått større betydning enn situasjonen den refererer til, og ny kunnskap har blitt tilgjengelig. Dette innebærer at man ikke blir forfattere av sin egen eksistens, men at man blir medforfattere av dets mening.

Fortolkningen begynte med at narrativene ble lagt frem i intervjusituasjonen. Her ble narrativene tatt i mot og deltagerne ble spurt nærmere ved at de fikk mer utdypende spørsmål. Etter hvert intervju ble det gjort notater for og lettere kunne danne seg et inntrykk av hva intervjuet handlet om. Intervjuet ble så transkribert ordrett.

I det første steget av fortolkningsprosessen ble alle narrativene lest gjennom i sin helhet. Her ble det reist spørsmål om hva teksten handler om. For å svare på dette ble det foretatt en naiv tolkning og en undersøkelse av forskerens forforståelse. Denne antagelsen om hva narrativene handlet om er derfor skapt ut i fra ens egen kunnskap og erfaringer. Ved å gjøre seg denne antagelsen ble det mulig å stille spørsmålstegn til hvordan forforståelsen var med å påvirke fortolkningen. Her ble det synlig hvordan deltagerens reaksjon på selvmordsuttrykket hadde en parallell i forskerens egen livsverden. Dette handlet om hvordan deltageren reagerer på selvmordsuttrykket med å bli beveget og føle ansvar. Dette var en spontan reaksjon som gikk igjen i deltagerens narrativer og som forskeren kjente seg igjen i. Her handlet narrativene om hvordan de reagerte på å motta bekymringen fra nettverket til den selvmordstruede. Ved å sette denne antagelsen opp mot den teoretiske referanserammen som er lagt til grunn for studiet, ble det åpenbart at dette handlet om noe helt grunnleggende ved deltagerens forståelse av seg selv og sin rolle som hjelper. Her begynte bevegelsen mot tekstens indre verden. Neste steg av fortolkningen besto av en mer strukturell prosess. Her ble det stilt spørsmål til hva teksten snakker om ved å forsøke å forstå de ulike handlingsstrukturene i narrativene. Deltagerens beskrivelser, argumenter og meninger for hvert enkelt narrativ ble lokalisert og markert i relasjon til hvert enkelt spørsmål. Deretter ble hvert narrativ organisert med å lokalisere en begynnelse, en midt og en avslutning. På denne måten ble de ulike bestanddelene av narrativene synliggjort. Videre så man etter deltagerens poenger og hvilken mening de tilla hvert ulikt ledd av narrativet sitt. Ved å gå frem på denne måten kom

handlingsstrukturene for narrativene tydelig frem. Dette viste hvordan deltageres narrativer om selvmordsuttrykk kunne deles inn i fire ulike handlingsstrukturer. Disse var å ta farvel, å rope om hjelp, og utforske grenser for kommunikasjon eller å bruke selvmordsuttrykket på Facebook til å manipulere andre. I det siste steget i dette stadiet ble handlingsstrukturene sett i lys av den teoretiske referanserammen. Her kom det frem en ny forståelse av narrativene frem som handlet om hvordan deltagerne forsto det som at personen hadde ulike behov med å legge ut selvmordsuttrykket på Facebook. Fortolkningsprosessen siste stadiet skjer parallelt med det forrige mimesisstadiet. Her søker man å belyse en dypere struktur som gjør at leseren kan tilegne seg ny kunnskap om fenomenet. I lys av de to foregående stadiene begynte man her med å se hvert enkelt narrativ opp mot narrativene som en samlet helhet. På den måten ble handlingen i hvert narrativ verifisert i relasjon til hva narrativene sa samlet. Her kom det etter hvert frem et overordnet tema som handler om hjelperens opplevelser. Validiteten til dette tema ble utforsket ved å konfrontere temaet opp mot tidligere antagelsene fra de to foregående mimesisstadiene. Når dette tema ble lokalisert og satt opp mot narrativene samlet, ble det mulig å bedømme hvilken styrke temaet hadde. Her ble det synlig at handlingsstrukturene i deltageres narrativer i dette stadiet dreide seg om deres opplevelser av selvmordsuttrykket på Facebook, hvordan de opplevde personen bak uttrykket og hvordan de opplevde å være hjelper i situasjonen de befant seg i. Ut fra dette temaet ble det formet tre undertemaer som i lys av den teoretiske referanserammen kan være med på å skape ny kunnskap på området. Wiklund et al. (2002) og Wiklund-Gustin (2010) mener at denne fortolkningsprosessen har likheter til den hermeneutiske sirkel der man går frem og tilbake mellom forståelse av delene til forklaringen av helheten i sirkulære bevegelser.

3.9 Metodediskusjon – pålitelighet og gyldighet

Dette er en liten kvalitativ studie som tar utgangspunkt i samtaler med deltagerne om deres opplevelser av å være hjelper i en gitt situasjon de har erfaring med. Studiet representerer deltageres historier og hvordan de er fortolket. Denne fortolkningen er knyttet opp mot identiteten og selvforståelsen til forskeren. Dette gjør fortolkningen til et kompromiss mellom forklaring og forståelse (Wiklund et al. 2002; Wiklund-Gustin, 2010). Her skal man se hva dette har å si for studiets pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og bekreftbarhet.

Pålitelighet handler om studiets nøyaktighet, hvilke data som er hentet inn og hvordan de er bearbeidet i etterkant (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010) Riceoeur (1999) mente det

var viktig å søke distanse til det man undersøker, og at teksten skal få leve sitt eget separate liv når den fortolkes. Gadamer (2007) mener på sin side at distanse er umulig siden vi ikke kan befri oss fra vår forforståelse. I dette studiet er forskeren medforfatter av funnene. Forskeren har utformet spørreskjema, foretatt intervjuene, transkribert intervjuene og inngått i en lang fortolkningsprosess. Forskeren er derfor medforfatter til sine egne data og studiet får dermed et problem når det kommer til hvor pålitelige funnene er. Samtidig har fortolkningen gått gjennom flere ledd fra forskningsintervjuene til den ferdige studien, som kan bidra til at man distanserer seg fra utgangspunktet. På samme tid opprettholder narrativene både stemmen til deltageren og den tilegnelsen som disse har er blitt vektlagt gjennom fortolkningsprosessen. Dette muliggjør en mangfoldig tolkning av fenomenet som kan si noe av betydning om et felt man ikke vet så mye om. Påliteligheten diskuteres ut i fra det Johansson (2005) beskriver at narrativ tilnærming er en metode uten en gitt struktur, hvor man tilpasser ut ifra det teoretiske utgangspunktet man velger. I denne studien er det gjort en forenkling av fortolkningsprosessen slik Wiklund, et al. (2002) og Wiklund-Gustin (2010) beskriver den. Dette har hatt betydning på fortolkningsprosessen og derfor funnene for studiet. Det ble ikke tatt utgangspunkt i de klassiske dramaene komedien, tragedien, den romantiske og den ironisk og satiriske, når man skulle finne handlingsstrukturene i narrativet. Dette ble prøvd, men passet ikke inn for det som studien handler om. I stedet tok forsker utgangspunkt i hvordan deltagerne forsto handlingsstrukturene i en moderne verden der mennesker bruker sosiale medier som kommunikasjonskanaler, da dette ga mer mening. Det ble heller ikke utforsket metaforer i fortolkningsprosessen slik Wiklund et al. (2002) anbefaler. Betegnelsen "Selvmordsuttrykket som en korsfestelse" som presenteres i funnene er likevel en metafor i et narrativ som har blitt tatt opp i drøftingen. Å utelate andre underkommuniserte budskaper i språket til deltagerne kan ha utelatt viktige betraktninger som ikke var åpenbare i den transkriberte teksten. Likevel var dialogen i forskningsintervjuene åpen og tydelig. Deltageren ble underveis oppfordret til å utdype sine forklaringer slik at disse skulle bli mer synlige. Å ikke utforske metaforenes betydning kan likevel være en svakhet ved studien. Deltageren har heller ikke blitt konsultert underveis i fortolkningsprosessen. Dette kan ha hatt betydning for hvilke temaer som kom frem. Her ser man i ettertid hvordan det kunne ha vært interessant å gjennomføre en gjennomlesning med hver enkelt deltager om deres narrativ. Dette kunne gitt fortolkningsprosessen nye dimensjoner. Videre er det viktig for studiets pålitelighet å påpeke at 5 av 7 av deltagerne er ansatt på forskers egen arbeidsplass. Forsker har arbeidet her i 5 år under ulike stillingsforhold og er nå tilkallingsvakt. Tanken var at det skulle rekrutteres deltagere fra andre steder, men dette lot seg ikke gjøre. Man kan derfor ikke

unngå at det sosiale bånd deltagerne og forsker har i denne studien, kan ha hatt betydning for forskningsintervjuene og stadiene i forskningsprosessen. På bakgrunn av dette kan deltagerne ha utelatt betydningsfulle data eller ha følt seg presset til å delta. Samtidig opplevdes forskerrollen innledningsvis med deltagerne som litt kunstig, siden man inntok ukjente roller ovenfor hverandre. Deltageren kan også ha følt på dette, det kan derfor ikke utelukkes at intervju situasjonen var unaturlig for dem. Tidlig i fortolkningen ble det også synlig hvordan bildet av deltageren som kollega var mentalt tilstedeværende hos forsker i befatning med narrative. Utover i fortolkningsprosessen avtok tilstedeværelsen av dette, akkurat som antagelser fra forforståelsen ble mindre viktige. Samtidig er det i forbindelse med studiets pålitelighet viktig å påpeke at gjengivelsen av narrative har blitt bearbeidet slik at de kan anonymisere personen. I omskrivningen av narrative har det blitt brukt begreper som ikke er beskrivende eller ladete. Dette innebærer at det er gått bort fra de opprinnelige narrative som de ble fremlagt i forskningsintervjuet i fortolkningsprosessen. På den måten kan det tenkes at en slik objektivisering kan villedde fortolkningen bort fra hva det opprinnelig handlet om.

Troverdighet handler om at det er en sammenheng mellom området som undersøkes og de dataene som er samlet inn (Johannessen et al. 2010). På feltet om selvmordsuttrykk på Facebook er det gjort lite forskning som ikke konkluderer noe entydig. Narrative til deltagerne er her beretninger om levde erfaringer som forteller en historie av betydning. Deltagerne har førstehåndserfaringer som handler om hvordan de som hjelper opplever selvmordsuttrykket og møtet med den selvmordstruede personen. Denne opplevelsen er unike for den situasjonen den oppsto i og med de personene som var involvert. Om man hadde spurt samme deltager i en annen tilsvarende studie ville narrative blitt annerledes. Dette har sin forklaring i at narrative er sanne oppdikninger om virkeligheten (Wiklund, et al. (2002); Wiklund-Gustin 2010). Dette forteller oss likevel noe som er meningsfullt, og som kan gi oss kunnskap på en annen måte enn hva annen forskning kan. Ved gjennomlytting av opptakene kom det frem hvordan kvaliteten på intervjuene hevet seg gradvis underveis. Deltagerne fikk etter hvert mer tid til å snakke fritt og at forskeren klarte i større grad å vente med å snakke og høre deltageren ut. Underveis i studiet ble intervjuguiden også endret. Dette bidro til at de fire siste intervjuene fokuserte mer på episoden med selvmordsuttrykket deltageren hadde befatning med, og forsøkte å snakke fritt rundt denne. Selv om endringer underveis er vanlig i kvalitativ metode, kan dette være en svakhet ved studiet da innholdet i forskningsintervjuene endrer seg underveis.

Overførbarhet handler om kunnskapen er gyldig på andre områder der fenomenet kan tenkes å oppstå (Johannessen et al. 2010). I studiet intervjues deltagere i ambulante akutteam. Deltagerne har en tverrfaglig bakgrunn som kan kaste flere perspektiver over fenomenet. Ambulante akutt team kjennetegnes av at de arbeider med hendelser som oppstår her og nå uten forvarsel. Dette er en måte å møte mennesker på enn andre områder i psykisk helsearbeid da hjelperen ikke har kjennskap til den selvmordstruede på forhånd. Her kan det tenkes at funnene hadde blitt annerledes om studiet intervjuet hjelpere poliklinikk, og som hadde en relasjon til personen bak uttrykket. I denne sammenhengen er det viktig å påpeke at dette er et lite område innenfor psykisk helsearbeid. Hvor slike bekymringer om selvmordsuttrykk på Facebook havner opp er fortsatt uklare. Det viste seg å være vanskelig å rekruttere deltagere fra enheter som jobbet i spesialisthelsetjenesten enn i kommunelinjetjenesten. Dette kan ha en sammenheng med at enheten som deltagerne i kommunehelsetjenesten kom fra, er mer tilgjengelige og arbeider mer lavterskel enn hva enhetene som deltagerne fra spesialisthelsetjenesten kommer fra.

Bekreftbarhet handler om dataene representerer virkeligheten og ikke forskerens egen subjektivitet (Johannessen et al. 2010). I forskningen som i vårt hverdagslige liv, blir vi del av andre menneskers livsverden og deres fortellinger. Forskning er derfor en interpersonlig og relasjonell oppgave som krever refleksjon og bevissthet rundt hvordan man innhenter fortellingen og gjenforteller den til andre. I dette studiet har fortolkningen blitt til et sted mellom forståelsen av forklaringen i sirkulære bevegelser. Dette innebærer at fortolkningen er subjektiv og kan være en annen en deltagernes egentlige narrativer. I tilknytning til dette hevder Gadamer (2007) at den hermeneutiske erfaringen må romme alt for at den skal være ekte og ha betydning. I fortolkningsprosessen er alt som har blitt sagt i narrativet fått komme til orde, men likevel har leserens tilegnelse av teksten fått større plass enn hva deltagerens erfaring av situasjonen har. På den måten blir fortolkningen i dette studiet på sitt vis spekulativ noe som kan være et problem for dens pålitelighet, troverdighet, gyldighet og bekreftbarhet.

4.0 FUNN

4.1 Presentasjon av funnene gjennom fortolkningsprosessens mimesisstadier

Funnene i denne studien er gjengitt som narrativer og sitater. Disse har blitt til gjennom dialogen i intervjuet, den transkriberte teksten, forfatterens forfortåelse, tidligere forskning og teori. Funnene stammer fra personlige narrativer fra 7 deltagere som har formidlet tilsammen 11 narrativer. 4 deltagere hadde erfaring om 1 episode som de fortalte om i ett narrativ. 2 deltagere hadde 2 erfaringer som de fortalte om i 2 narrativer. Mens 1 deltager fortalte om 3 erfaringer i 3 forskjellige narrativer. Narrativene deltagerne beskriver handler om 6 menn og 5 kvinner, hvor 1 er under myndighetsalder mens de 10 andre er over myndighetsalder. 9 personer la ut statusoppdateringen i form av tekst. 1 i form av et bilde av en gravstein med en tekst til. 1 en la ut en link til en sang som handler om å dø. 9 av statusoppdateringene var skrevet som statusoppdatering på Facebook mens 2 av statusoppdateringene var gjort på lukkede Facebookgrupper. I 2 narrativer gjorde personen selvmordsforsøk og var i behov av sykehusbehandling i etterkant. I de 9 andre narrativene gjorde personene ingen slike forsøk, men beskrev selvmordstanker og/eller måter å begå selvmord på via Facebook. I et av narrativene var deltageren sikker på at selvmordytringen hadde resultert i kommunikasjon mellom personen og en Facebookvenn. I et annet narrativ hadde selvmordytringen resultert i kommunikasjon mellom flere Facebookvenner. I de 9 øvrige narrativene hadde ikke deltageren oversikt over hvilke reaksjoner selvmordsuttrykket skapte blant venner.

Narrativene som presenteres har kommet frem gjennom fortolkningsprosessen, som er en bevegelse mellom forståelse og forklaring gjennom de tre ulike mimesisstadiene prekonfigurasjonen, konfigurasjonen og rekonfigurasjonen (Ricoeur, 1984; Wiklund et al. 2002; Wiklund-Gustin 2010). Tabellen under presenterer funnene gjennom fortolkningen. Det første mimesisstadiet besto av naiv lesning, for å få tak i den intuitive strukturen i narrativet. Her kom temaet som handler om hjelperens reaksjon på selvmordsuttrykket på Facebook frem. Dette handler om hvordan hjelperen reagerer med å bli beveget og føle ansvar for selvmordstruede, når de mottar bekymring om selvmordsuttrykket. I fortolkningsprosessen andre mimesisstadiet kom temaet om deltagerens forståelse av selvmordsuttrykket og personen bak uttrykket frem. Dette handler om hvordan hjelperen opplever at personen bak selvmordsuttrykk på Facebook kan ha ulike motiver med uttrykket sitt. Her ble handlingen for hvert narrativ plassert inn under 4 ulike grupper. Her forstår hjelperen det som at

selvmordsuttrykk på Facebook enten tar farvel, roper om hjelp, utforsker grenser for kommunikasjon eller at de bruker selvmordsuttrykket til å manipulere andre. I det siste mimesisstadiet ble handlingen for hvert narrativ fortolket opp mot narrative som en helhet for å undersøke hvilken mening deltageren tilla sin opplevelse. Ved å sette handlingene opp mot hverandre og utfordre sine første naive antagelser, kom det av teksten frem en mer sammenhengende fremstilling om et overordnet tema. Dette temaet handler om hjelperens opplevelse av selvmordsuttrykket på Facebook og personen bak. Temaet har tre undertemaer som drøftes i neste kapittel. Ut fra dette stiger det ny kunnskap som utdyper en forståelse av hjelperens opplevelser av selvmordsuttrykk på Facebook.

Mimesis 1 – Hjelperens reaksjon på selvmordsuttrykket på Facebook	Mimesis 2 - Hjelperens forståelse av selvmordsuttrykket og personen bak uttrykket	Mimesis 3 – OVERORDNET TEMA: En forståelse av hjelperens opplevelse av selvmordsuttrykket på Facebook
Å bli beveget og føle ansvar	Hjelperen forstår selvmordsuttrykkene som: Å ta farvel	Tema 1: Selvmordsuttrykket på Facebook gir den selvmordstruede et språk, men uttrykket kan korsfeste den selvmordstruede
	Hjelperen forstår selvmordsuttrykkene som: Et rop om hjelp	Ny kunnskap: <i>Facebook er som et tveegget sverd. Facebook gir den selvmordstruede et språk, men dette språket har en iboende motsetning og kan ta form som åpen krisekommunikasjon hvor den selvmordstruede utleverer seg</i>

	Hjelperen forstår selvmordsuttrykkene som: Å utfordre grenser for kommunikasjon	Tema 2: Ovenfor selvmordsuttrykket kan hjelperen bli fratatt muligheten til å oppleve den selvmordstruede ved å sanse og bruke faglig skjønn
	Hjelperen forstår selvmordsuttrykkene som: Å bruke selvmordsuttrykket til å manipulere andre	Ny kunnskap: <i>Selvmordsuttrykk på Facebook kan hindre hjelperen i å få adgang til den selvmordtruedes livsverden</i>
		Tema 3: Hjelperen bryter seg inn i den selvmordtruedes private Facebookverden og møtet dem i mellom havarerer
		Ny kunnskap: <i>Hjelperen opplever at selvmordsuttrykket stiller dem ovenfor et dilemma, der berørtheten og ansvaret for den som trenger hjelp står mot personens rett til privatliv.</i>

Tabell 1. Funnene i de tre mimesisstadiene

4.2.1 Funnet i mimesis 1; hjelperens reaksjon på selvmordsuttrykket på Facebook

I fortolkningsprosessen første mimesisstadiet, prekonfigurasjonen, forteller deltagerne om deres reaksjon på selvmordsuttrykket. Her kommer det frem hvordan deltageren i møte med selvmordsuttrykket på Facebook blir beveget og føler ansvar ovenfor personen bak uttrykket.

Dette er et funn som går igjen i narrativene. Følgende sitater er med på å beskrive hvordan hjelperen opplever dette.

“Man blir alltid beveget av mennesker som lider, jeg tenker vel det. Selv om dette er en ny måte å kommunisere på forstår jeg fortsatt frustrasjonen til personen. Jeg tenker at man ikke skal sitte der og tenke at nei dette er ikke noe. Jeg tenker at dette er noe man må ta på alvor ovenfor pasienten. Når noen tar seg tiden til å ringe og ytre en bekymring, så er den vel reell og som hjelper får man et ansvar uansett.”

“I akutt team får man i blant oppdrag å lete etter mennesker hvor det nærmest føles som man leter etter nålen i høystakka. Men vi gjør det for personen, for å redde vedkommende. Hvis vi ikke finner noe, så er det ikke jeg som har gjort noe galt. Det er ikke det at jeg ikke har gjort nok. Det jeg har gjort er bra nok i seg selv. Noen ganger kan man lure på om man drar ut for innringeren sin skyld. De føler at de får sagt i fra til noen og at de dermed har gjort noe. Og det er viktig. Hvis personen dør så er det viktig for den etterlatte at noen agerte og gjorde ting”.

4.2.2 Sammenfatning av mimesis 1; hjelperen blir beveget og føler ansvar

Deltagerne forteller i sine narrativer historier om hvordan den selvmordstruede blir hørt etter at han eller hun legger ut et selvmordsuttrykk på Facebook. Deltagerne mottar her bekymringer fra den selvmordtruedes Facebookvenner, som i sitatene ovenfor er familie og venner. Når disse melder sin bekymring reagerer deltageren med å oppfatte selvmordsuttrykket som en grunnleggende trussel mot personens liv. Deltagernes narrativer forteller her hvordan de oppfatter at personen bak selvmordsuttrykket kan befinne seg i fare, skade seg eller i verste fall ta livet sitt og dø. Her beskriver deltagerne hvordan de utvikler en bevissthet om tilstanden til den selvmordstruede. Reaksjonene handler om hvordan selvmordsuttrykket vekker noe til live i dem. Med denne bekymringen får deltageren en forestilling om personen og hvilken tilstand den kan befinne seg i. Dette krever innlevelse og omtanke. Med sitatene ovenfor forteller deltageren hvordan de får en forpliktelse ovenfor den selvmordstruede, men også den selvmordstruede sin familie og venner. Den andres smerte og lidelse berører deltageren, og dette er med på å vekke til live et ansvar i dem. Her utviser deltagerne en grunnleggende etisk holdning der de beveger seg bort fra sin egen frihet og autonomi og i retning av den selvmordstruede. Funnene i det første mimesisstadier har her

sammenheng med hvordan Levinas (1991) i teorien beskriver ansvaret som vekkes i oss i møte med den andres ansikt. Det har også sammenheng med hvordan Løgstrups (1991) teori om som beskriver suverene livsytringene som en appell til hjelperen om å hjelpe den selvmordstruede og stoppe den fra å ta sitt eget liv. Deltagerens reaksjon på selvmordsuttrykket kommer til syne i ansvaret som det tar, når det gjør noe aktivt som har betydning for den som ringer inn bekymringen. Her tar deltageren opp telefonen og forsøker å komme i kontakt med den selvmordstruede, selv om de nærmest betrakter det som umulig.

Erfaringsmessig handler mye av arbeidet i akutt team om akkurat dette. Å få tak i personer det er meldt bekymring for, som ofte kan være vanskelig å få tak i. Få avklart om hvilken situasjon de er i og ta stilling til hvilken hjelp de trenger her og nå. Deltagerne beskriver i sine narrativer hvordan de begynner med å ringe personen. Om de ikke får kontakt forsøker de å finne frem til der personen oppholder seg. De går opp og ned i trapper og leter etter riktig dør, ser og lytter etter livstegn. Finner de ikke personen, prøver de igjen. Deltagernes sitater kan forklares med at de som hjelpere danner seg et bilde av den selvmordstruede og situasjonen vedkommende kan befinne seg i. Dette bildet skaper et følelsesmessig inntrykk som forplanter seg i deltagerens bevissthet. Dette kan sammenlignes med hvordan Vatne (2006) i sin studie beskriver ansvaret for den selvmordstruede som en grunnleggende etisk holdning hos hjelperen. Ansvaret vekkes i hjelperen i møte med den selvmordstruede. Oppgaven til hjelperen blir derfor å ivareta og opprettholde den selvmordstruedes sitt liv og verdighet. Den første antagelsen i fortolkningen handler her om hvordan hjelperen reagerer på selvmordsuttrykket. Dette ansvaret er for hjelperen noe absolutt som det ikke kommer utenom. Hjelperen virker å reagere likt på selvmordsuttrykket med å føle ansvar, uavhengig om selvmordsuttrykket skjer på Facebook eller ikke.

4.3 Funn i mimesis 2; hjelperens forståelse av selvmordsuttrykket og personen bak uttrykket

I fortolkningsprosessen andre mimesisstadiet steg det fra deltagerens narrativer frem temaet som handler om hjelperens forståelse av selvmordsuttrykket og personen bak uttrykket. Deltagerens 11 narrativer kunne her deles inn i 4 ulike handlingsstrukturer. Deltagerne forstår selvmordsuttrykket på Facebook som at det handler om at personen enten tar farvel, roper om hjelp, utforsker grenser for kommunikasjon eller de truer med å ta livet sitt ved å legge

skylden på andre. Deltagerne forstår at bak selvmordsuttrykket finnes det personer som har ulike hensikter med å uttrykke seg slik de gjør.

4.3.1 Å ta farvel

“Personen hadde lagt ut en statusoppdatering på Facebook hvor det sto, jeg tror det var unnskyld eller noe, med store bokstaver. Og ut fra det ordet der så var det en venn som tenkte at her er det noe galt og bare heiv fra seg alt og løp til kameraten sin. Fremme så denne vennen at vedkommende hadde hengt seg inne i huset. Vennen fikk hjelp av naboen tror jeg. De knuste en rute og skar personen ned. Jeg tror faktisk ikke vedkommende klarte å ta livet sitt. De klarte å redde personen fra og dø. Jeg skjønner ikke hvordan noen kunne fatte at ut i fra bare et ord på Facebook at vedkommende skulle ta livet sitt. Det skjønner jeg ikke og det hadde ikke slått meg. Det var jo bare flaks at vedkommende overlevde....I denne situasjonen var det vanskelig å vite hva som er på alvor eller ikke. Jeg ville ikke ha skjønt at noe skulle få så voldsomme konsekvenser og at det var et faktisk farvel. Det ville ikke jeg skjønt. Så da. Da blir jeg overveldet for da tenker jeg at dette vil jeg ikke klare å forstå. Vi som hjelpere vil ikke være i stand til å skjønne en sånn beskjed”.

Handlingen i narrativet dreier seg om hvordan en person legger ut en statusoppdatering som tar farvel. Personen blir hørt og alarmerer en Facebookvenn som oppfatter og forstår faren vedkommende kan befinne seg. Dette redder personen fra å dø, og Facebook virker i dette tilfellet som et varslingsystem. Deltageren forstår det her som at personen bruker statusoppdateringen i Facebook som et avskjedsbrev. Deltageren har derimot problemer med å forstå hvordan et slikt uttrykk kan være et farvel, og er overrasket over at uttrykket kan være foranledningen til et så alvorlig selvmordsforsøk. Ut i fra et slikt uttrykk mener deltageren at de ikke har noen forutsetninger for å forstå personen eller situasjonen vedkommende befinner seg i.

4.3.2 Et rop om hjelp

“Vi fikk melding fra en venn om en ung person som på Facebook hadde truet med å skade seg. Personen hadde det skrevet at den hadde det vanskelig og vondt. Vi så fra journalen at dette var en tidligere problematikk for vedkommende. Vi ringte først og personen var litt

lunken til å ta i mot hjelp. Vi ble usikre om vedkommende i det hele tatt ville åpne opp for oss. Uansett så reiste vi dit. Så kom vi opp dit og personen åpnet for oss, men la seg rett ned på sofaen igjen. Vi registrerte at det sto en kopp med piller på bordet. Denne personen samarbeidet ikke og var veldig uklar på hva den hadde tatt. Når vi så litt nærmere så har personen også lagt en svær kjøkkenkniv i sofaen som ikke var så lett å se. Den lå mellom sofaputene. Og da ble vi veldig sånn bestemte. Du må komme med. Vi støttet personen sjanglende ned trappa. Personen var veldig ambivalent til å bli med. Det viste seg å være en veldig alvorlig forgiftning som kunne vært dødelig. Dette skjønnte vi først når personen gikk på hodet i gulvet og vi fikk beskjed om at det hadde kommet frem mer opplysninger, også de fra Facebook, om hvor mange tabletter det var snakk om. Det var jo litt skummelt det der for vi visste jo ikke da hvor alvorlig det var”.

Narrativet handler om hvordan deltageren forstår selvmordsuttrykket som et rop om hjelp. Personen bak uttrykket gjør et alvorlig selvmordsforsøk, men et sted mellom livet og døden sier likevel personen fra. Dette er et vendepunkt i narrativet der personen legger livet sitt over i hendene på andre. Deltageren forteller også her hvordan den ikke har noen forutsetninger for å forstå hvilken fare personen befinner seg i og at den må basere seg på sin intuisjon. Selvmordsuttrykket på Facebook blir her et rop om hjelp, som gjør at personen blir reddet og får mulighet til å leve under bedre forhold uten å trenge å dø for det.

4.3.3 Å utforske grenser for kommunikasjon

“Vi fikk en telefon fra en bekymret venn om at en person hadde lagt ut et bilde av en gravstein på Facebook og skrevet noe sånt som at jeg ser frem til dette, og denne graven vil jeg ha. Jeg husker hvordan vi ble litt usikre på hva dette egentlig var så vi bestemte oss for å se om vi kunne gå inn på Facebooksiden. Personen hadde en åpen side så vi kom rett inn. Der så vi selvmordsuttrykket med bildene av graven og ordene som sto til. Jeg oppfattet det som at uttrykket gikk på at personen var lei og nå orket den ikke mer. I følge vennen hadde personen gått gjennom et samlivsbrudd. De hadde vært ute på byen og nå var vedkommende full og lei seg. Personen svarte ikke på telefon, så vi dro ut. Personen bodde i en sånn blokk hvor det var svalgang utenfor alle leilighetene, slik at vi kunne se inn. Vi så at personen hadde kledd av seg og lagt seg på sofaen hvor den hadde sovnet med TV`en på. Personen pustet og vi så hvordan den beveget seg når vi banket på vinduet. Vi banket på vinduet flere ganger, men personen sov tungt. Da bestemte vi oss for å reise tilbake. Hadde vi ikke hatt det innsynet inn i

leiligheten vi hadde, så hadde vi måttet gjøre noe mer. De ringte dagen etterpå til personen. Da var alt bra og vedkommende sa at den ikke mente noe med det den hadde lagt ut. Det var liksom ikke noe. Vedkommende ville ikke ha noe av hjelpen vi ga tilbud om og saken ble avsluttet”.

Narrativet handler om hvordan personen utforsker grenser for kommunikasjon på Facebook. Facebook er i narrativet en tilgjengelig kommunikasjonskanal for en person som bruker det i alkoholpåvirket tilstand. Her kan det tenkes at terskelen for hva den får seg til å legge ut på Facebook har blitt lavere. Dette viser seg når det oppnås kontakt dagen derpå. Personen går tilbake på utsagnet og takker nei til tilbudet. For å få oversikt over hva selvmordsuttrykket, går deltageren inn og ser Facebookprofilen. Den gjør dette av hensyn til personens sikkerhet og for å få et begrep om hva dette handler om. Deltageren gjør dette med en visshet om at den selvmordstruede selv har valgt å ha en åpen Facebookside. Her er det viktig å påpeke at ikke alle mennesker er klar over hvordan sikkerhetsinnstillingene på Facebook fungerer. Personen kan ha trodd at det den legger ut forblir privat, men som her altså ikke er tilfelle.

4.3.4 Å bruke selvmordsuttrykket til å manipulere andre

“Det er en ung person som har familien sin et annet sted i landet som sender ut sånne litt kaotiske meldinger hele tiden. Her truer den med å gjøre ting som å ta livet sitt og skade seg selv, samtidig som personen da blander inn sånne rare ord og vendinger. Jeg tror det er et spill. Vi reiste ut dit en gang og da hadde personen fremstått helt adekvat og nektet på alt. Vedkommende hadde en pizza i ovnen og ba oss på mat og sånn. Når vi reiser fortsetter samme greia hvor personen pøser ut familieting og involverer hele slekta i elendighetsgreiene sine. Og de sitter der og er helt fra seg og ringer hele døgnet til oss. Det hele er ganske så ondskapsfullt. Med å sette i gang alt dette her skaper personen mye uro og oppmerksomhet rundt egen person. Ikke vet jeg helt hva vedkommende ønsker å oppnå med det... Med denne jobben opplever man at det ofte er de nærmeste det går utover. Å kjøre sånne ting ut mot familie og venner er egentlig ganske slemt.”

Narrativet her handler om hvordan deltageren forstår at personen bruker Facebook til å forme selvmordsuttrykk som den manipulerer omverdenen med. Deltageren beskriver dette som et ondskapsfullt spill der den truer med å ta livet sitt og legger skylden på andre. Deltageren forstår det her som at selvmordsuttrykket på Facebook derfor er rettet mot andre, og at det

utspiller seg en mellommenneskelig konflikt på Facebook foran et aktivt og bekymret publikum. Deltageren forstår det som at personen bak uttrykket på Facebook ikke er den samme som den de møter ansikt til ansikt. Dette kan tyde på at personen har oppnådd målet sitt med selvmordsuttrykket og at den ikke har noen bruk for deltageren i situasjonen.

4.3.5 Sammenfatning av mimesis 2; bak selvmordsuttrykket ligger det ulike motiv

I de fire narrativene som representerer funnene i det andre mimesisstadiet, forteller deltagerne hvordan de forstår det som at bak selvmordsuttrykkene finnes det personer med ulike hensikter. I det første narrative annonserer personen sin egen død på en tvetydig måte. Selv om ikke deltagerne forstår faren, oppfatter en Facebookvenn dette og redder vedkommende fra å dø. I det andre narrative alarmerer personen bak selvmordsuttrykket en Facebookvenn at den står i for å dø. Her kan det ligge en redsel for døden og et håp om å bli reddet. I det tredje og fjerde narrative gjør ikke personen noe forsøk, men bruker Facebook enten til å skrive og kommunisere dødstankene sine til andre eller det manipulerer omverdenen med å spille på deres frykt.

Boyd (2014) beskriver i teorien hvordan mennesker har ulike behov og at vi derfor har ulike motiver med hvordan vi bruker sosiale medier. I praksis betyr dette at mennesker bruker Facebook på en måte som gagnar deres egne interesser. Dette har sammenheng med deltageres narrativer som forteller, hvordan de som hjelpere forstår at personen bak uttrykket har et behov og ønske om å si noe og bli hørt. Med selvmordsuttrykket på Facebook forteller deltagerne at de oppnår noe med dette. Deltageres narrativer markerer hvordan personene med selvmordsuttrykket på Facebook har fått friheten til å uttrykke seg og bli hørt. Deltagerne forstår det som at Facebook gir den selvmordstruede definisjonsmakt og kontroll til å skape sine egne meninger og uttrykk, i en tilstand der mening i den selvmordtruedes bevissthet kan være problematisk. Narrativene forteller her om historier om hvordan hjelperen forstår selvmordsuttrykkene på Facebook som kompliserte utsagn som er vanskelige å forutsi. Uttrykkene som formidles gjennom narrativene, forteller om mennesker som på hver sin måte kan stå i en vond form for sjelelig smerte. Disse uttrykkene strekker seg utover en stor flate, der man i det ene ytterpunktet har et klart ønske om å dø og gjør et alvorlig forsøk på å ta livet sitt, mens i den andre enden bruker Facebook for å manipulere andre. Hos alle disse menneskene som deltagerne forteller om, kommer det frem historier som kan handle om håpløshet, lengsel, sorg og frustrasjon, fantasier og håp, sinne og aggresjon. Shneidman

(1980) anser den selvmordstruede personen som at den har udekkede psykologiske behov og befinner seg i en form for metakrise. Ser man narrativene opp mot denne teorien, kan hjelperens forståelse av selvmordsuttrykket forklares ut i fra at Facebook gir dem umiddelbar tilgang og støtte fra viktige mennesker. På Facebook kan de søke etter andre med selvmordsuttrykket sitt, og det blir et middel som verner dem mot ensomhet. Det kan også være med på å gjenopprette og opprettholde relasjoner personen ellers ikke ville hatt med andre mennesker. I deltageres narrativer kan det være at Facebook dekker behov som den selvmordstruede ikke klarer oppnå i den sanselige verden som er her mellom oss. Deltageres narrativer handler her om hvordan Facebook har blitt en kommunikasjonskanal som har betydning for mennesker som har et behov for å uttrykke seg. Her forteller deltagerne hvordan de som helpere forstår det som at personen bak uttrykket kan si noe som kan være utfordrende og ødeleggende å si ansikt til ansikt. Selvmordsuttrykkene på Facebook kan derfor forstås som en persons kamp for å bli hørt. Samtidig som det kan fungere som et avskjedsbrev, kan det også være et tegn på håp om at personen bak har et ønske om å fortsette å leve bare i andre omstendigheter. Deltagerne forstår det som at med uttrykket reiser personen spørsmålet om noen bryr seg. Et selvmordsuttrykk på Facebook kan dermed være en måte å prøve ut andre mennesker på for å se om de bryr seg og er villige til å gi omsorg.

Ut i fra dette kan man sammenfatte det andre mimesisstadiet om hvordan hjelperen forstår selvmordsuttrykket på Facebook og personen bak uttrykket, med at bak selvmordsuttrykket ligger det ulike motiv. Den selvmordstruede bruker her teknologien og det potensiale teknologien har situasjonen det befinner seg i. Deltageres forståelse kan derfor forklares med at selvmordstruede kan ha ulike hensikter med uttrykket sitt. For at hjelperen skal forstå uttrykket må det derfor undersøke hvilke ønsker, behov og motiv som har innvirkning på hvorfor personen uttrykker seg slik den gjør på Facebook. Ser man disse funnene opp mot forskning på feltet, kan det her forstås i lys av hva Robinson et al. (2014) beskriver at mennesker bruker sosiale medier og Facebook til å forme selvmordsuttrykk av svært ulike årsaker. Hensikten med dette er å motta og gi emosjonell støtte. En slik måte å kommunisere på er enkel, tilgjengelig og effektiv samtidig som den mobiliserer hjelp. I tilknytning til dette hevder Barrett et al. (2016) at selvmordsuttrykk på Facebook blir brukt for å kommunisere smerte og at de er svært varierte. Her tar selvmordsuttrykk på Facebook form som både avskjedsbrev, de søker etter hjelp og de kan være bebreidende.

Det andre mimesisstadiet kan derfor oppsummeres med å si at hjelperen må ta inn over seg muligheten mennesker har til å uttrykke seg gjennom sosiale medier og Facebook, og hvilket

spekter av lidelsesuttrykk dette kan vise seg i. Facebook gir mulighet til å være en kommunikasjonskanal som går langt forbi hva som tidligere var mulig. Selvmordsuttrykkene i deltageres narrativer kan her forstås som at dette er uttrykk som er med på å flytte grenser for hva, hvor, hvordan og til hvem man kan si at man er selvmordstruet. Hjelperen opplever derimot disse uttrykkene som vanskelige å forstå.

5.0 Mimesis 3: HVORDAN KAN HJELPERENS OPPLEVELSE AV Å MØTE SELVMORDSUTTRYKK PÅ FACEBOOK FORTÅS?

Hensikten med denne studien er å øke kunnskapen om hjelperen sin opplevelse av å møte selvmordsuttrykk på Facebook og mennesket bak uttrykket. Her blir kunnskap utviklet fra deltagerens levde erfaringer. Drøftingen utforsker hvordan hjelperens opplevelse av å møte selvmordsuttrykk kan forstås. Her søker man en dypere forståelse av hva deltagerens narrativer kan handle om. Dette er en bevegelse mellom å forstå og forklare og et kompromiss mellom å gjøre seg en antagelse til en å se etter en struktur, til en mer dypere forståelse av teksten, ved å forklare og synliggjøre dens strukturer. Det overordnede tema om hvordan hjelperens opplevelse av å møte selvmordsuttrykk på Facebook kan forstås, har her blitt inndelt i tre undertemaer som er med på å belyse fenomenet. Her forteller hjelperen om sine opplevelser på et nytt felt i psykisk helsearbeid. Når denne opplevelsen og hvordan den kan forstås, sett i lys teori og forskningen på feltet, kommer det frem en fordypet forståelse av hjelperens opplevelse av å møte selvmordsuttrykk på Facebook. Dette er kunnskap som kan bidra til være med på å heve hjelperen i ambulante akutteam sin kompetanse på å møte selvmordsuttrykk på Facebook, personen bak uttrykket og situasjoner som kan oppstå i slike sammenhenger.

5.1.1 Facebook gir den selvmordstruede et språk, men uttrykket kan korsfeste den selvmordstruede

Drøftingen begynner med å belyse temaet om hvordan Facebook gir den selvmordstruede et språk til å uttrykke seg med, men at uttrykket kan korsfeste den selvmordstruede. For å belyse dette temaet er følgende narrativ trukket frem for å beskrive deltagerens opplevelse.

“Det kommer en person i følge med en venn. Vennen var veldig engasjert. De hadde ikke hatt noe særlig kontakt med hverandre det siste året. Også hadde denne vennen fanget opp på Facebook at personen ville begå selvmord, tatt kontakt og tatt vedkommende med hit. Personen har tidligere gjort noen selvmordsforsøk og har nå publisert på Facebook at den har tenkt til å ta livet sitt samtidig som den angir en bestemt metode å gjennomføre dette på. Vennen som følger med forteller at personen har flere ganger publisert på Facebook at den skal ta livet sitt. Den selvmordstruede fikk etter kontakt med venn på Facebook som den ikke hadde hatt kontakt med på lang tid. Så her var Facebook med på å hjelpe personen og det kan

jo hende at det ble en slags redning der og da. Når jeg snakket med personen spurte jeg, hva betyr det? Hva er det som gjør at du skriver det på Facebook? Og da svarte personen at det var et rop om hjelp. Det var helt tydelig. Vedkommende ville leve, men bare ikke sånn som nå. Facebook ble et sted hvor den kunne uttrykke seg fritt om selvmordstankene sine, bli forstått og få hjelp” (01)

Narrativet bygger videre på funnene fra det andre mimesisstadiet, som handler om at mennesker blir hørt og sett når de legger ut selvmordsuttrykk på Facebook. Her kan det forstås som at Facebook gir den selvmordstruede et språk til å uttrykke seg med. Personen i narrativet bruker statusoppdateringen på Facebook som et slags nødsignal som mobiliserer et menneske, som personen til daglig har en svak tilknytning til. Likevel strekker denne personen ut en arm og er en pådriver for at den selvmordstruede skal få hjelp. Narrativet kan her forstås som at det forteller hvordan Facebook gir den selvmordstruede makt og frihet til å kommunisere med sine omgivelser. Dette gir den selvmordstruede definisjonsmakt over sin egen opplevelse, og Facebook er derfor med på å gjøre personen til et subjekt i sin egen verden. I narrativet spør hjelperen den selvmordstruede hva selvmordsuttrykket representerer og får en utdypende forklaring om at det er et rop om hjelp. Narrativet formidler her hvordan personen bak selvmordsuttrykket på Facebook derfor ikke trenger å skade seg selv eller forsøke å ta livet sitt for å formidle at det trenger hjelp. I narrativet forklarer deltageren selvmordsuttrykket med at det har en logisk forklaring og en iboende verdighet som fortjener å bli hørt.

I motsetning til denne muligheten som Facebook gir den selvmordstruede, ble det gjennom fortolkningen synlig når man så narrative samlet at selvmordsuttrykket også har en bakside ved seg. Her formidler deltagerne hvordan de anser at selvmordsuttrykkene står i sterk kontrast til og krysser en grense for hva som er akseptert å kommunisere på Facebook. Når man uttrykker seg på denne måten gjør man det stikk motsatte av hva alle andre gjør på Facebook. Narrative beskriver her hvordan selvmordsuttrykkene kan forstås som en heftig måte å kommunisere på, hvor personen bak uttrykket trekker andre inn i lidelsesdramaet sitt. Behovet andre mennesker har for å tilpasse hvordan man fremstår på Facebook, blir her ikke vektlagt da behovet for å uttrykke seg kan forstås som selve hensikten bak uttrykket. Selvmordsuttrykket blir da som en usminket blottleggelse der man gir andre innsyn i ens egen smerte. Hvordan dette kommer til syne, betrakter ikke en deltager nødvendigvis som noe positivt for den som uttrykker seg.

“Selvmord er rått uansett, men støyet som man lager rundt seg er sterkt. Det å legge ut på et sosialt medie slik at alle ens venner, familie og berørte kan se det, så synes jeg veldig synd på det mennesket...Det må være veldig skamfullt å holde på sånn i tyve år hver eneste dag og ikke få det til. Hvis man korsfester seg sånn for hele verden blir det ikke noe hemmelighet lenger. Da tror jeg skammen over og ikke få det til i etterkant kan bli enda større... Det vi må lære mange av pasientene våre til er jo at de ikke må spre alt ut til alle, men noen få. Det filtret er jo litt utfordrende når man har litt lav impuls kontroll og her er et medie tilgjengelig hele tiden....Men hvis det er slik at man ikke kommer gjennom andre steder, så vil jeg jo likevel forsøke å formidle det terapeutiske rommet til den pasienten. Mange vil jo gjerne ha rom på rom. Så er det noe med å si at det rommet der, er ikke så lurt å åpne opp kanskje vi skal åpne opp noen andre rom som du kan bruke”.

Deltageren i narrativet forteller om hvordan den som hjelper opplever at personen bak selvmordsuttrykket setter seg selv i en gapestokk. Her gjør den selvmordstruede seg til gjenstand for lidelsen, mens den har sine Facebookvenner som tilskuere. Deltageren opplever at personen bak selvmordsuttrykket med dette utleverer seg selv. Narrativet formidler her hvordan Facebook kan være en grenseløs kommunikasjonskanal som er konstant tilgjengelig hvor man kan man følge personer gjennom bølgedalene i livene deres. Facebook blir her en arena for et menneske som kan ha et behov for å kringkaste lidelsen sin til andre. Deltageren forsøker derfor å henvise personen tilbake til det sanselige rommet, som eksisterer her og nå mellom dem. Deltageren beskriver hvordan Facebook for personen blir et nytt rom blant mange andre, som den benytter seg av for å bli hørt og få sympati. Som hjelper må man i møte med den selvmordstruede personen derfor være bevissthet om at selvmordsuttrykket kan være skadelig for personen.

5.1.2 Facebook er som et tveegget sverd. Facebook gir den selvmordstruede et språk, men dette språket har en iboende motsetning og kan ta form som åpen krisekommunikasjon hvor den selvmordstruede utleverer seg.

Ved å se funnene fra fortolkningsprosessens tre mimesisstadier opp mot teorien og forskning på området, blir det mulig å betrakte dette fenomenet i lys av ny kunnskap. Dette handler om hvordan forstå hjelperens opplevelser i lys av fortolkningen, tidligere forskning, forskerens forforståelse og teorien som er valgt ut for å belyse dette i studien. I lys av at Facebook gir den selvmordstruede et språk, følger det med dette språket en iboende motsetning der den

selvmordstruede utleverer seg. Her kan man begynne å se på hva som kjennetegner dette språket.

Narrativene samlet forteller om hvordan sosiale medier gjør det mulig for mennesker å bli hørt, sett, forstått og lagt merke til. Facebook kan her forstås som å være en effektiv måte å kommunisere på som jevner ut det sosiale nettverket til personen som uttrykker seg.

Selvmondsuttrykk på Facebook kan mobilisere mennesker til å gripe inn og tilkalle hjelp.

Dette er noe som går igjen i de to narrative i dette studiet. I to av narrative trengte avsenderen sykehusbehandling i etterkant. Hadde ikke Facebookvenner reagert og meldt bekymring til hjelperen kunne utfallet i enkelte narrative blitt annerledes. Her forteller studiet hvordan selvmondsuttrykk på Facebook kan være med å redde liv. Eriksson (2012) skriver om det lidende mennesket som søker å uttrykke sin lidelse. For å overkomme lidelsen og forsones seg med den, er den lidende nødt til å definere hva lidelsen betyr. Selvmondsuttrykkene kan være en måte for personen å ordlegge seg og formidle lidelse på. Facebook kan derfor forstås som personens talerør. Vedkommende får uttrykt seg om noe de kanskje ikke ville klart å si i samtale med andre. Med Facebook får de her et rom, hvor de finner et språk. Språket gir de muligheten til å kunne uttrykke seg fritt og på sine egne premisser. Dette språket er med på å markere slutten på hjelperens monopol på å definere lidelse og deres kontroll over rammene for hvordan lidelsen uttrykkes. Selvmondsuttrykkene som deltagerne forteller om i sine narrative beskriver hvordan sosiale medier muliggjør kommunikasjon der ansikt til ansikt kontakt er vanskelig. Gilat & Shahar (2009) mener at selvmordstruede med internett har fått muligheten til å fortelle sin historie på en måte som tidligere ikke har vært mulig.

Selvmondstruede trekker til internett fordi de foretrekker å dele tankene sine med andre som er i samme situasjon. Her søker de bekreftelse ved å kommunisere med andre. De foretrekker dette fremfor å kontakte hjelpeapparatet som de føler setter spørsmålsteget til fortellingen deres. Ved å kommunisere på denne måten har de også muligheten til å utvide sin egen forståelseshorisont i møte med hverandre på internett. Dette kan være med å dempe smerte og styrke håp, tilhørighet og sammenheng.

I tilknytning til dette kan hjelperens opplevelse av selvmondsuttrykk på Facebook forklares med at, personen som uttrykker seg forsøker å omgå hindringer for å formidle til andre at man er selvmordstruet. Facebook gir personen her en mulighet som den benytter seg av. Det viktigste i situasjonen blir derfor at uttrykket mobiliserer hjelp som gjør at personen ikke trenger å skade seg eller forsøke å ta livet sitt for å få hjelp. I denne situasjonen forstår hjelperen det som at selvmondsuttrykket på Facebook er som andre selvmondsuttrykk. De

forteller at noen er i fare og trenger hjelp. Språket som ligger i selvmordsuttrykket på Facebook er uansett utenfor hjelperens rekkevidde. Dette er fordi det blir gjengitt av andre, på lik linje som når det ellers ringes inn bekymringer om selvmordstruede til ambulante akutteam. I en situasjon hvor det kan stå om liv og død, slik det ofte gjør i ambulante akutteam, er det her uvesentlig om lidelsen reduseres og tar form gjennom symboler. Poenget er her at det setter hjelperen i stand til å fange opp den selvmordstruede.

Når dette er sagt, kan det bli interessant å gå dypere inn i hjelperens opplevelse av selvmordsuttrykk på Facebook. I tilknytning til dette tema kom det frem hvordan hjelperne opplevde en iboende motsetning i selvmordsuttrykket. Den som åpenlyst sier den skal ta livet sitt på et sosiale medie som Facebook, kommuniserer samtidig et rop om hjelp. Selvmordsuttrykket kan her forstås ut i fra hva Vitak (2012) beskriver i teorien, som at kommunikasjon mellom mennesker på Facebook handler om avsenderen sin forestilling om mottakerens reaksjon. I lys av Løgstrups (1991) teori om den etiske fordring kan denne formen for selvmordsuttrykk forstås som at den selvmordstruede legger livet sitt i hendene på hjelperen. I lys av Shneidmans (1998) tanker om ambivalensen hos den selvmordstruede kan selvmordsuttrykket på Facebook være med på å synliggjøre en motsetning som kommer til syne i en indre debatt mellom to sett av bevisstheter hos den selvmordstruede. Der personen ikke gjør noe selvmordsforsøk kan det synes som om formidlingen av sin lidelse er det sentrale. Dette gjør at folk våkner til og legger merke til hva som faktisk er i ferd med å skje, dersom de ikke griper inn. Hjelperen opplever det som at personen oppnår målet sitt om å bli reddet og får bistand til å komme seg ut av situasjonen, som det vurderte å flykte bort fra med å ta livet sitt. Selvmordsuttrykket på Facebook blir derfor en løsning på et problem man ikke trenger å dø for. Likevel gjør dette faktumet ikke lidelsen til personen bak uttrykket noe mindre. Hjelperens opplevelse av selvmordsuttrykket kan derfor forklares som å være et nødsignal i håp om å få hjelp. Dette kan forstås i lys av det Gilligan & Machoian (2002) mener at selvmordsuttrykket må forstås som en persons kamp for å bli hørt, der det reiser et spørsmål om noen bryr seg. Selvmordsuttrykket kan derfor forstås som et vitnesbyrd for håp, der man prøver ut andre mennesker for å se om de vil gi omsorg. Den selvmordstruede kan ha en forventning om å bli reddet eller at de ønsker at noen reagerer aktivt ovenfor dem slik Latakiene et al, (2016) fant i sitt studie. Her ser man hvordan selvmordsuttrykket på Facebook kan ha en iboende dobbelthet i seg på lik linje med annen selvmordskommunikasjon. Hjelperen må derfor møte personen bak selvmorduttrykket med sensitivitet fordi dette kan handle om et menneske i dyp krise som ber om hjelp og ønsker å bli reddet.

Men i sitt forsøk på å få hjelp opplever hjelperen at det å kommunisere om sitt eget selvmord på Facebook også kan ha en bakside. Her forteller deltagerens narrativer hvordan de som hjelpere opplever at med selvmordsuttrykket utleverer personen seg. Selvmordsuttrykket kan derfor forstås som en åpen og desperat krisekommunikasjon til omverdenen. Hjelperen forteller om mennesker som ikke tilpasser seg normene for hvordan man skal opptre på sosiale medier. De bryter med selvpålagte hemninger og forlater en komfortsone inn noe utrygt og ukjent. Hjelperens opplevelse av denne eksperimenteringen kan forstås som at den er ødeleggende for vedkommende. Den selvmordstruede trekker andre ufrivillig inn i dødsprosessen sin, og Facebook blir et sted hvor de søker en usikker form for omsorg og sympati. Her forteller narrativene at mennesker rundt den selvmordstruede reagerer med å ta avstand. Dette kan tyde på at personen bak selvmordsuttrykket kanskje ikke får denne sympatien de kanskje hadde håpet på. I 10 av totalt 11 narrativer var det kun en person av alle Facebookvennene til den selvmordstruede totalt, som ringte inn bekymring til deltageren. Dette betyr at det er få i nettverket til den selvmordstruede som reagerer på selvmordsuttrykket med å kontakte hjelperen. Årsakene til dette vet man lite om. Man kan samtidig ikke utelate at selvmordsuttrykket fører til kommunikasjon innad på Facebook og at de ikke har hatt noen behov for å få hjelp. Dette har man derimot ingen forutsetning for å si noe om. Hva er det som gjør at flere ikke griper inn og reagerer ovenfor den selvmordstruede? Ser man på hva Owen et al. (2012) sier i teorien om selvmordsuttrykket som en kompleks form for kommunikasjon, kan dette virke forklarende. Ovenfor selvmordsuttrykket blir mottageren konfrontert med noe ubehagelig, og det vet ikke hvordan det skal forholde seg til uttrykket eller personen. Dette kan gjøre at det unngår vedkommende fordi det ikke vet hva det skal si. Dette kan være med på å forklare at selvmordsuttrykket på Facebook gjør at andre tar avstand til den selvmordstruede. På Facebook er dette gjort med et lite tastetrykk. Resultatet av selvmordsuttrykket blir da at personen støter andre Facebookvenner vekk, noe som igjen kan være med på å føre personen inn i ensomhet som igjen kan forsterke selvmordstankene. I tilknytning til dette hevder (Owens et al. 2005) at det er de nærmeste pårørende som ofte kan ha problemer med å tolke alvorligheten av et selvmordsuttrykk. De står i en annen relasjon til den selvmordstruede enn hva den profesjonelle hjelperen gjør. Mennesker med en svak tilknytning til den selvmordstruede løper derfor en mindre risiko for å tape ansikt ovenfor den selvmordstruede i etterkant, om den melder bekymring. Problemet slik deltageren opplever det er at den selvmordstruede velger en form for kommunikasjon som kan føre til at de støter andre bort. Uttrykket har derfor ikke den mobiliserende effekten som var tenkt. Hvorfor velger noen da en slik utleverende kommunikasjonskanal?

Robinson et al. (2014) hevder at det ikke finnes noen evidens for at sosiale medier og støtteforumer når målene sine med å hjelpe og være trygge for selvmordstruede. Her kan hjelperens opplevelse forklares med at på internett der mennesker står fritt til å uttrykke seg og der kontakt ikke er bygd på relasjonskontakt, kan mennesker som lever med en ustabilitet bli vanskelige å forstå, vurdere og hjelpe. I lys av dette kan det hende at den selvmordstruede gang på gang har uttrykt seg slik at ingen lenger lytter til dem. Men ved å utlevere seg selv og sette seg selv opp på en pjestall på denne måten, kommer selvmordsuttrykket med en høy pris. En annen forklaring på dette kan være at de selvmordstruede bruker Facebook når de ikke blir hørt på andre måter, eller at de ikke har noen grenser for hvordan og i hvilke kanaler de kan uttrykke seg. Denne måten å uttrykke seg kan forstås som en desperat form for krisekommunikasjon der den selvmordstruede velger å formidle seg i store overskrifter. Selvmordsuttrykket blir som et kjempebrøl ut i verden som når familie, venner, kollegaer og bekjente. På den måten er det uunngåelig at ingen får det med seg. Likevel tilsier hjelperens opplevelse at selvmordsuttrykket på Facebook kanskje ikke har den mobiliserende effekten som personene i narrative kanskje hadde forventet. Her kan man stille seg spørsmålet om samfunnet mangler emosjonell sensitivitet som gjør at mennesker blir dratt til slike ytterpunkter for å uttrykke seg. Eller om slike uttrykk bidrar til at nettverket til den selvmordstruede trekker seg vekk og søker avstand. Her kan det likevel sies at språket som Facebook gir den selvmordstruede har en fordel som ligger der og er åpenbar, men at i det man benytter seg av denne kan det med et bli en ulempe for personen. Opphøret av hjelperens monopol på å definere lidelse eller kontrollere rammene for hvordan man kommuniserer dette, er kanskje ikke like rosenrødt på dette området.

5.2.1 Ovenfor selvmordsuttrykket er hjelperen fratatt muligheten til å oppleve den selvmordstruede ved å sanse og bruke faglig skjønn

Drøftingen fortsetter i dette kapitlet med å belyse temaet om hvordan hjelperen ovenfor selvmordsuttrykket på Facebook, kan bli fratatt muligheten til å oppleve den selvmordstruede ved å sanse og bruke faglig skjønn. I narrative som er brukt for å illustrere dette tema, slutter den selvmordstruede å kommunisere med sine omgivelser etter å ha lagt ut selvmordsuttrykket i en lukket Facebook som deltageren ikke har tilgang til. Her forteller deltageren hvordan det oppleves.

“Jeg husker det det var ganske tidlig på nattevakten. Jeg tror det var før 12 at vi fikk en telefon fra en mor som hadde en tenåringsungdom som ikke hadde kommet hjem. Moren var bekymret. En venn hadde ringt henne og sagt at tenåringsungdommen hadde lagt ut i en lukket gruppe med venner på Facebook at det var et vann i nærheten der det skulle drukne seg. Slik som vi forsto det på moren hadde det blitt litt kommunikasjon innad i denne gruppen så vi ringte vennen som hadde ringt moren. Der møtte vi motstand. Det var en lukket gruppe og vedkommende ville ikke si noen ting om hva som skjedde der. På samme tid prøvde vi å ringe, men vi fikk ikke kontakt. Så vi så på kartet og fant det vannet vi trodde vedkommende kunne være ved og dro ut. Politiet ville ikke bistå oss. Vi kjørte noen ganger rundt det vannet den natten og speida og så. Vi gikk ut til de områdene som vi ikke kom nærme nok med bil. Men, nei. Vi fant ingen ting. Etter noen dager fikk vi vite at personen hadde kommet til rette. Moren fortalte at det var uenigheter om hva som hadde blitt sagt, men at det ikke var noe ønske om å dø, litt sånn overrapportering... Vi synes det var en litt sånn klassisk trussel om å signalisere at man ikke har det bra. Kanskje ikke så veldig planlagt, men det skjedde... Dette skjer likevel i en situasjon som jeg ikke har nærhet til. Jeg har ikke sett det og jeg får ikke kommunisert med hva som er sagt. Det blir veldig begrenset for hvordan man kan kartlegge og den selvmordsrisikovurderingen du skal gjøre blir ganske mangelfull. Da må man bare velge å gå ut med sånn rød alert da. Ikke sant og da forbereder du deg på det verste. Jeg tror man mobiliserer faktisk veldig mye på sånne oppdrag”. (03)

Handlingen i dette narrativet bygger videre på funnene fra det første mimesisstadiet, som handler om hvordan hjelperen reagerer med å bli beveget og føle ansvar for den selvmordstruede. Her tar deltageren bekymringen på alvor og forsøker å få tak i personen det dreier seg om. Men i narrativet forteller deltageren også om et annet tema. Dette handler om en avstand som oppstår mellom personen og selvmordsuttrykket på den ene siden, og dem selv som hjelper på den andre siden. Deltagerens narrativ tegner her et bilde av hvordan personen bak uttrykket kommuniserer på en måte som ikke lar seg kommunisere med, når det gjør seg utilgjengelig for hjelperen. Dette kan ha sammenheng med funnene i det andre mimesisstadiene, om hvordan hjelperen forstår det som at selvmordsuttrykk på Facebook er basert på hvilke behov personen har. I språket som Facebook gir den selvmordstruede ligger det nemlig en mulighet til å unngå kommunikasjon med omgivelsene i etterkant. På bakgrunn av dette beskriver deltageren i narrativet hvordan den som hjelper har problemer med å forstå selvmordsuttrykket. Mangelen på tilgang til den selvmordstruede gjør det derfor problematisk

for deltageren å skulle bedømme hvilken fare selvmordsuttrykket representerer. Resultatet av dette blir at deltageren forbereder seg på at noe alvorlig kan skje.

Ved å lese gjennom forskningsintervjuene horisontalt formidler narrativene som helhet hvordan selvmordsuttrykket kan frata hjelperen muligheten til å oppleve den selvmordstruede ved å sanse og bruke faglig skjønn. Martinsen (2012) beskriver i teorien dette som hjelperens mest grunnleggende verktøy i sitt virke. Dette kan representere en utfordring for hvordan hjelperen kan forstå den selvmordstruede. Narrativet forteller her en fortelling om hvordan personen trekker seg bort fra konteksten. Dette kan forklares med at den selvmordstruede bruker Facebook med de mulighetene det gir, ut i fra egne behov i situasjonen. Dette tar form som en enveiskommunikasjon som adskiller avsenderen og mottageren. Hjelperen får derfor ikke gjort seg sine egne sanselige observasjoner av den selvmordstruede og tilgangen til personens livsverden forsvinner.

5.2.2 Selvmordsuttrykk på Facebook kan hindre hjelperen i å få adgang til den selvmordstruedes livsverden

Dette temaet handler om hva som skjer når språket forlater den tradisjonelle dialogen og flyttes over i en ny kanal som ikke er basert på tilstedeværende sanselig kontakt. Språket som Facebook gir den selvmordstruede separerer her avsenderen og mottageren fra hverandre i tid, sted og rom. Selvmordsuttrykket på Facebook kan derfor sies å være en kommunikasjonsform som innebærer muligheter for den som vil uttrykke seg, men som kan ha vesentlige begrensninger for den som har et ansvar og forsøker å forstå den selvmordstruede. Her kan det forstås som at hjelperen befinner seg i et skjæringspunkt mellom at den til vanlig bygger sin forståelse av andre basert på tilgang og nærhet, til at personen etter selvmordsuttrykket på Facebook søker distanse fra omverdenen på et prekært tidspunkt. I narrativet om og utforske grenser for kommunikasjon i det andre mimesisstadiet går deltageren inn på Facebooksiden til den selvmordstruede da denne er åpen. Her kan det forstås som deltageren får et lite innblikk i den selvmordstruede sin livsverden, og dette gir en helt annen mulighet til å forstå, vurdere og handle i situasjonen. Ser man narrativene samlet kommer det i slike situasjoner frem at hjelperen opplever en form for usikkerhet rundt hva de skal gjøre og om dette er lov å gjøre. Men når deltageren i narrativet i tilknytning til dette tema blir stående igjen uten personen eller tilgang til uttrykket møter den utfordringer. Den kommer ikke bort fra ansvaret det har blitt tildelt ut i fra bekymringen om den selvmordstruede. Den selvmordstruede er utenfor

deres horisont noe som umuliggjør at de kan bygge sin forståelse av personen på sanselige erfaringer. Hva er det som står på spill for hjelperen i denne situasjonen? Fra teorien angir Omer & Elitzur (2001) at hjelperens viktigste oppgave er å komme i dialog med den selvmordstruede. Jo mer den selvmordstruede får muligheten til å fortelle om hva den går i gjennom, jo større mulighet har hjelperen til å lytte, forstå og forsøke å føre personen i retning av livet. Men i narrativet blir hjelperen stående alene igjen uten noen direkte sanselig tilgang eller mulighet til å interagere med personen. Dette fører til at hjelperen kan bli fratatt muligheten å kunne bruke fantasi, innlevelse, undring, kunnskap og erfaring i møte med den selvmordstruede. Martinsen (2012) beskriver sansene til hjelperen som et åpent organ for menneskelige inntrykk. For hjelperen handler det for om å stille seg åpen og mottagelig for den andre. Dette sanselige inntrykket gir hjelperen en intuitiv forståelse som baserer seg på skjønn. Med en slik tilgang til å kunne oppleve den andre, kommer det også en forståelse som hjelperen kan anvende på områder der det ikke finnes en fasit for hva som er riktig i situasjonen. Erfaringsmessig kan tilgangen til menneskers livsverden i et ambulant akutt team nærmest være en utømmelig kilde. Dette kan dreie seg om bilder på veggen i stua hjemme til den man er ute hos, og hvilke historier disse forteller. Måten sengen er redd opp på og lukten som siver ut av kjøleskapet når du åpner det. Disse sanselige inntrykkene kan fortelle noe om personen som kan ha betydning for situasjonen det befinner seg i. Gjennom disse inntrykkene kommer subjektet til syne og allsidigheten ved individet frem. Ut i fra egen erfaring forteller disse sanselige inntrykkene mer om en person, enn hva en tom sykehusvegg gjør. Men når hjelperen ikke får bygd sin forståelse av den selvmordstruede på menneskelige erfaringer, risikerer den å miste selve begrepet om personen.

Fra deltagerens narrativ kan det forstås som at hjelperen befinner seg i et veiskille.

Selvmondsuttrykket på Facebook kan redde mennesker og være en kilde inn til subjektet. Hva som gjør at den trekker seg bort fra omverdenen kommer ikke frem i narrativet. Hjelperen vet ikke noe om hvilken fare personen befinner seg i, annet enn hva den har blitt gjenfortalt av andre. Her kan det forstås som at selvmordsfaren derfor blir vanskelig å vurdere for hjelperen. Dette kan være med på å forklare hvorfor den begynner å forberede seg på at det verste kan skje. Dens følelsesmessige reaksjon kan her forklares ut i fra deltagerens redsel for at personen kan dø, og at man som hjelper er ute av stand til å forhindre det. Den selvmordstruede sin død kan representere et personlig traume ikke bare for personen og dem som den etterlater, men også for hjelperen. Hjelperen trenger å komme helskinnet ut av denne situasjonen fordi den skal gå videre og hjelpe andre. Stănicke (2010) beskriver i teorien

hvordan det å stå ovenfor den selvmordstruede personen kan være en eksistensielt utfordrende oppgave for hjelperen. Her kan hjelperen erfare vonde og utfordrende følelser preget av usikkerhet, redsel, sjokk, sinne, skam og uløst sorg. Når personen bak uttrykket gjør seg utilgjengelig for hjelperen kan det tenkes at disse følelsene får mer spillerom. Her kan deltagerens opplevelse ha tilknytning til hvordan Gilat & Shahar (2009) hevder at hjelperen i møte med selvmordsuttrykk på anonyme støtteforumer på internett, anser det som utfordrende å få et begrep om hvilken fare personen befinner seg i og bedømme denne. Artikkelforfatterne hevder her at dette kan føre til utbrenthet hos hjelperen. I lys av teorien og forskning på området kan narrativet som representerer dette temaet, skape ny kunnskap om hjelperens opplevelse av selvmordsuttrykk på Facebook. Hjelperens opplevelse av selvmordsuttrykk på Facebook kan her være med å tegne et bilde av hva som står på spill for hjelperen. I narrativet virker det som den selvmordstruede får kommunisert hva det vil, og det kan derfor tenkes at den ikke har noe interesse å følge opp responsen på uttrykket. Istedenfor sender den hjelperen ut på et nærmest håpløst oppdrag, med å finne en person som ikke vil bli funnet. Hjelperens opplevelser kan her forklares personen med selvmordsuttrykket inngår i en form for kommunikasjon der den trekker seg fra bort fra omgivelsene. Dette fører til at selvmordsuttrykket på Facebook kan være en form for kommunikasjon som hjelperen ikke har tilgang til eller kan kommunisere med. På denne måten risikerer hjelperen å miste muligheten den har til å sanse og bruke faglig skjønn. Dette begrenser hjelperens mulighet til å ta seg inn i den selvmordstruede sin livsverden.

5.3.1 Hjelperen bryter seg inn i den selvmordtruedes private Facebookverden og møtet dem i mellom havarerer

Avslutningsvis belyser drøftingen temaet om hvordan hjelperen bryter seg inn i den selvmordtruedes private Facebookverden hvor de er uønsket. Dette fører til at møtet mellom den selvmordstruede og hjelperen havarerer. I denne sammenhengen forteller deltageren hvordan dette kan oppleves.

“Jeg fikk beskjed fra en kollega, om at politiet hadde meldt inn til oss at en person hadde skrevet på Facebook i en lukket støttegruppe for pasienter med psykiske lidelser, at den ønsket å ta livet sitt. Så jeg leste journalnotatet og ringte vedkommende. Personen svarte tydelig nei. Du har misforstått. Hva er det som har skjedd? Er det ikke lov å si at man har det vondt og at man er ensom. Jeg har ingen tanker om å ta livet mitt. Vedkommende var veldig fortvilet over

hvordan dette hadde blitt oppfattet, og syntes det var veldig vanskelig å få den telefonen fra meg. Personen hadde ikke regnet med en sånn respons på det som var lagt ut. Det ga vedkommende tydelig uttrykk for. Alt var fint. Det var liksom helt misforstått. Jeg snakket med politiet etter at jeg hadde avsluttet samtalen med personen, og forklarte hvordan jeg oppfattet personen. Da ga politiet mer informasjon om hva personen hadde skrevet i denne Facebookgruppen. Dette handlet ikke bare om planer om å ta livet sitt, men at barna til denne personen også var veldig involvert i disse planene og at de var dratt inn i teksten. Det var dermed ting jeg ikke hadde spurt om og ikke tatt høyde for, så jeg ble nødt til å ringe opp igjen. Da ble personen enda mer fortvilet. Hun fikk tilbud om hjelp, men ønsket ikke det. Jeg syntes det var en ubehagelig situasjon å være i fordi jeg også ble nødt til å fortelle personen at jeg måtte melde bekymring til Barnevernet...For personen var det nok et uttrykk for å skrive av seg noe, for vedkommende hadde det ikke bra og trengte å få lettet på trykket et sted der man hun kunne uttrykke seg fritt om hvordan man har det...Personen tenkte vel at det var en gruppe som passet, og at det var et forum der man kunne ytre seg...Det gjør noe med meg som hjelper og sitte og høre en person som føler seg så misforstått og krenket og oppfatter at hjelpeapparatet rundt setter i gang en masse tiltak. Jeg kjenner på mye følelser hos personen, og det er veldig sterkt. ..Samtidig så er det ikke noen tvil om at personen har gjort en handling som setter mange i alarmberedskap når den legger ut slike ting på Facebook (04)

Handlingen i dette narrativet beskriver hvordan den selvmordstruede uttrykker seg på en lukket Facebookgruppe, i en tro om at det har funnet en arena der den kan uttrykke seg fritt. Deltageren opplever det som at personen ikke forstår bredden av publikummet sitt, og dermed ikke klarer å forestille seg konsekvensene selvmordsuttrykket kan ha. I dette narrativet går informasjonen gjennom flere ledd før den havner opp hos deltageren, som beskriver hvordan vurderingen var problematisk. Når selvmordsuttrykket blir løftet ut av den lukkede konteksten og tematisert i møte med personen bak uttrykket, kolliderer kontekstene rundt den selvmordstruede sammen. Hjelperen får innsyn og kjennskap om noe som ikke var ment for den og personen mister ansikt. Deltageren forteller hvordan den som hjelper opplever situasjonen som ubehagelig fordi de krenker vedkommende sin frie tilgang til mening og privatliv. Dette narrativet bygger videre på funnet fra det første mimesisstadiet om at hjelperen blir beveget og føler ansvar. Det tar også opp temaet om at Facebook gir språk til den selvmordstruede, der det kan uttrykke og skape mening. Med narrativet beskriver deltageren hvordan den som hjelper tar seg inn i den selvmordstruede sin private Facebookverden uten invitasjon. Ut fra hvordan deltageren beskriver sin opplevelse av å være

hjelper i denne situasjonen, sett opp mot narrativene som helhet, kommer tema om hvordan hjelperen opplever at selvmordsuttrykket stiller dem ovenfor et dilemma. Dette dilemmaet handler om hvor grensene for psykisk helsearbeid skal gå. På samme tid beskriver hjelperen hvordan det i lys av kontekstkollisjonen opplever det som utfordrende å bygge relasjon med den selvmordstruede som er skapt på gjensidig respekt og åpenhet.

5.3.2 Hjelperen opplever at selvmordsuttrykket stiller dem ovenfor et dilemma, der ansvaret for den som trenger hjelp står mot personens rett til privat liv

Denne studien viser hvordan Facebook har blitt en kommunikasjonskanal for selvmordstruede. Meningsutvekslingen som foregår på det sosiale mediet kan for personen i narrativet forstås som en hensiktsmessig måte uttrykke seg på. På samme tid virker det å ramme sårbarheten til vedkommende. Personen har knyttet seg til en lukket Facebookgruppe og har her fortalt om planer om å ta barna sine med seg i døden. Dette kan naturlig nok forstås som så alvorlig, at noen i gruppen har reagert. Bekymringen virker å gå gjennom flere ledd før den når frem til deltageren. I teorien beskriver Boyd (2008) at sosiale medier og Facebook kan føre mennesker fra ulike sosiale kontekster med forskjellig tilknytning til hverandre sammen. Dette innebærer at mennesker beveger seg mellom ulike sammenhenger der konteksten, tiden og publikummet er i stadig forandring. Hvem som kommuniserer med hvem, om hva og i hvilken sammenheng, kan derfor være vanskelig å forstå for utenforstående. Når disse kontekstene kolliderer slik som i narrativet, blir det usynlige publikummet med ett synlig og begynner å mene noe. Budskapet kan da bli tatt ut av konteksten og misforstås av utenforstående. Den selvmordtruedes forestillingen om at den kan dra nytte av Facebook som en kommunikasjonskanal uten begrensninger, står her for fall i møte med hjelperen.

I denne situasjonen er deltageren i ferd med å bevege seg inn på en arena som den har lite erfaring med. Kunnskapsgrunnlaget på feltet er fortsatt såpass nytt og snevert at det finnes ingen retningslinjer eller prosedyrer som definerer hjelperens praksis. Her kan det forstås som hjelperen står på utsiden og forsøker å se inn på selvmordsuttrykket og personen bak. Hjelperen har her slik Vråle (2009) beskriver i teorien både et personlig, moralsk og juridisk ansvar ovenfor den selvmordstruede. Dette har igjen sammenheng med funnene fra det første mimesisstadiet som handler om hvordan hjelperen reagerer på selvmordsuttrykket med å bli beveget og føle ansvar. Deltageren i narrativet føler en forpliktelse ovenfor den

selvmordstruede og barna til personen. På samme tid ønsker hjelperen å respektere personens rett til å uttrykke seg fritt. Her kan det ut i fra hva deltageren forteller i narrativet, forstås som at hjelperen må velge mellom to onder. Skal den ta seg inn i personens private Facebookverden eller la vær. Om den lar vær, kan konsekvensene av dette blir at personen i veste fall tar med seg barna sine i døden. For hjelperen eksisterer det i denne situasjonen derfor ikke noe alternativ. Shneidman (1976) beskriver hvordan den akutte selvmordskrisen kan være kort og avgrenset tidsperiode, som kan dreie som om timer eller få dager. Hjelperen har derfor ikke tid til å nøle, fordi personen kan befinne seg i fare. Hjelperens opplevelse av å møte den selvmordstruede kan her forstås som at det nærmest har tatt fra den selvmordstruede sin nøkkel til dagboken deres. Her kan hjelperens inntog i personens privatliv forstås som å representere en trussel mot ideen om at den selvmordstruede står fritt til å uttrykke seg og skape mening der den selv vil. Med dette presser hjelperen seg inn i en verden hvor den ikke er velkommen og møtet mellom de to virker ubehagelig for begge. Resultatet blir at den selvmordstruede avviser hjelperen. Kunnskapen som har steget frem på dette temaet kan sees i lys av hva Baker & Fortune (2008) hevder at når selvmordstruede kommer sammen på internett, er de både den som forstår og den som blir forstått. Her føler de et samhold fordi de har en tilhørighet til en subjektiv opplevelse de deler med hverandre. Hjelperen blir her betraktet som en som mangler forståelse, dømmes, bruker makt og tvang og som er utilgjengelige når de trenger hjelp. Går man videre på dette, forteller Westerlund (2013) at selvmordstruede som bruker internett til å uttrykke seg har en felles oppfatning om at de ikke blir forstått av hjelperen. De anser hjelperen som en trussel mot deres mulighet til å kunne bruke internett til å uttrykke seg fritt. Videre påpeker han hvordan sosiale medier gir brukerne muligheten til og fortelle om sin smerte uten å bli dømt, samtidig som det gir dem emosjonell støtte, som kan være med på å redusere deres opplevelse av isolasjon. Ser man dette i lys av narrativet kan personens kommunikasjon på den lukkede Facebookgruppen forklares med at den forsøker å uttrykke seg, men at hjelperen gjennom sitt ansvar er forpliktet til å gå inn i denne verden. Når disse to kontekstene møtes kolliderer de og fører til at møtet dem i mellom havarer. Hjelperens reaksjon på dette kan forstås med at den opplever det som vanskelig å bedømme hvilken fare personen egentlig er i. I situasjonen opplever hjelperen det utfordrende å vite hva som er hva, siden det ikke er noen sammenheng mellom hvordan personen angivelig fremsto på Facebook, til hvordan den er på telefon. Selvmordsuttrykket får her en annen betydning når det blir tematisert i en annen kontekst enn på Facebook. Hjelperens forståelse av hva den selvmordstruede kommuniserer, endrer seg her ut i fra hvilken kontekst den blir formidlet i. Dette har sammenheng med hva Emanuel et al. (2014) hevder i sin studie

at menneskers adferd på internett og sosiale medier avhenger av hvilken kontekst man befinner seg i og hvem man har som tilskuere. Ser man funnene i lys av denne kunnskapen, kan hjelperens opplevelse forklares som at det ikke er gitt at den personen bak uttrykket står inne for budskapet sitt i møte med hjelperen. Selv om personen i narrativet sier at alt er bra, opplever ikke hjelperen at det har noen garanti for dette. For personen kan det dreie seg om et behov for å verne seg selv mot hjelperen. Det risikable i denne situasjonen blir at hjelperen ikke vet hva som er hva. Ut i fra dette kan det trekkes ny kunnskap om hvilke utfordringer hjelperen kan møte på når den skal henvende seg til den selvmordstruede i etterkant av selvmordsuttrykket. Her kan narrative samlet formidle en fortelling om at hjelperens opplevelse kan forstås som at de ikke vet hvor grensene for psykisk helsearbeid skal gå i møte med selvmordsuttrykk på Facebook. Når grensene mellom den selvmordstruede og hjelperen ikke er klart definert risikerer vi å støte andre som kan trenge hjelp bort fra oss. I møte med selvmordsuttrykk på Facebook må derfor hjelperen ta innover seg at den potensielt krenker personens rett til privatliv, noe som kan virke negativt inn på dens ønske om å ta i mot hjelp.

5.4 Konsekvenser av selvmordsuttrykk på Facebook for psykiske helsearbeidere i ambulante akutteam.

Til slutt i drøftingskapitlet kan man se på hvilke kliniske implikasjoner selvmordsuttrykk på Facebook kan ha for psykiske helsearbeidere i ambulante akutteam. Her kan det først være interessant å reise spørsmålet om man som helper skal begynne å betrakte innholdet på sosiale medier og Facebook som en kilde til subjektet og en mulig komperentsopplysning. Dette kan her være interessant for ambulante akutteam tatt i betraktning av hvor lite informasjon de har tilgjengelige i situasjoner som i blant kan dreie seg om liv eller død. I dag eksisterer det ikke noen retningslinjer eller prosedyrer ved slike henvendelser, og dette blir håndtert ulikt fra person til person slik det fremkommer fra narrative. På samme tid må man da stille seg spørsmålet om hva denne informasjonen er god for og hva den gjør med hjelperen. Her forteller deltagerne i sine narrative at de er skeptisk til å måtte ta stilling til informasjon på Facebook som ikke er relevant, og som de ikke får brukt til noe. I verste fall kan dette tenkes å villedde hjelperen bort fra sakens kjerne. Men ved å utelate denne dimensjonen av de menneskene man skal hjelpe, kan man samtidig risikere å komme på avstand til pasienten. Dette kan være en utfordring for hjelperen i en verden der kommunikasjon blir flyttet bort fra samtalen og blir del av en elektronisk

kommunikasjonsstrøm. Det kunne derfor vært interessant i en videre studie å undersøke hvilke muligheter som ligger i sosiale medier som en mulig kompetensopplysning og hva dette impliserer.

På samme tid belyser funnene i denne studien hvordan selvmordsuttrykk på Facebook utfordrer det teoretiske grunnlaget for psykisk helsearbeid som det her argumenteres for. Det teoretiske grunnlaget bygger på et filosofisk ståsted som tar utgangspunkt i en verden der sosiale medier og Facebook ikke var etablerte kommunikasjonskanaler. Her er det viktig å ta debatten om hva fremveksten av kommunikasjonsteknologi og sosiale medier som ikke er basert på ansikt til ansikt kontakt, har å si for hvordan man tenker om og arbeider med psykisk helsearbeid. For å kunne muliggjøre dette trengs det mer forskning på feltet enn hva som er i dag. I denne sammenhengen er det viktig å påpeke at vi kun har sett disse endringene over en kort periode. Dette er noe som kan utvikle, endre seg og komme til syne i andre uttrykksformer og sosiale medier med tiden. Det er derfor viktig at man i dag begynner å reflektere rundt hvordan man som hjelper skal manøvrere i en uoversiktlig verden hvor rammene for kommunikasjon ikke lenger er her mellom oss, men et sted der ute som likevel blir aktuelt fordi det angår oss. I fremtiden kan det være interessant å se på hvor grensene for psykisk helsearbeid skal gå. Her kunne det vært interessant å se på hva som skal utgjøre kriteriene for at hjelperen i et ambulant akutteam skal kunne gripe inn på bakgrunn av et selvmordsuttrykk på Facebook.

6.0 AVSLUTNING

6.1 Konklusjon

Denne studien utdyper hjelperen i ambulante akutteam sin opplevelse av å møte selvmordsuttrykk på Facebook. Kunnskap har blitt bragt til veie gjennom forskningsintervjuer med deltagere som har førstehåndserfaringer med dette fenomenet. Kunnskap har her blitt til gjennom den hermeneutiske sirkel hvor fortolkningen har vært et kompromiss og en bevegelse mellom forståelse og forklaring. Målet for dette studiet var å gjøre hjelperen i ambulante akutteam bedre rustet til å møte selvmordsuttrykk på Facebook. Her forklarer hjelperens opplevelse av dette fenomenet ulike perspektiver for hva hjelperen kan tenke og foreta seg, ovenfor en lignende situasjon som narrative forteller om. Hjelperen må bevisstgjøre seg selv på det kan aldri forutsi hvor reelt selvmordsutsagnet på Facebook er. Det mangler sine sanser, sin tilgang, oversikt og forståelse for konteksten personen befinner seg i. For å ivareta sitt ansvar kan hjelperen derfor behandle bekymringen som en hvilken som helst annen bekymring om selvmord, og heller fokusere på og forsøke å komme i kontakt med personen ansikt til ansikt. I møte med selvmordsuttrykket på Facebook er den eneste sikkerheten for å kunne vurdere selvmordsrisikofaren at hjelperen får bygget forståelsesgrunnlaget sitt på direkte relasjonskontakt. For en hjelper i et ambulant akutteam vil dette innebære og høre stemmen over telefonen eller å se personen inn i øynene mens man står ovenfor hverandre. Facebook kan ikke erstatte slike ansikt til ansikt møter, men den selvmordstruede kan si i fra og kan bli fanget opp. Som hjelper i et ambulant akutteam vil man på bakgrunn av dette komme i kontakt med mennesker som nærmest går gjennom ild for å bli reddet fra sin egen død. Samtidig risikerer hjelperen å måtte oppsøke mennesker som ikke vil ha kontakt. Her må hjelperen være bevisst over at nærheten som Facebook gir mennesker også kan være med å skape distanse og mangel på forståelse der mening er viktig. Skal man forsøke å gjøre denne situasjonen overkommelig for hjelperen behøvet man å utvinne mer kunnskap, som kan danne et grunnlag for hvordan det er hensiktsmessig gå frem i møte med dette fenomenet. Dette studiet har vist hvordan psykisk helsearbeid er i ferd med å ta nye former som utfordrer hjelperens tilnærming til hvordan det søker å forstå den de skal hjelpe.

LITTERATURLISTE

- Ahuja, A.K., Biesaga, K. & Sudak, D.M. (2014) Suicide on Facebook I: *Journal of Psychiatric Practice* Vol.20(2) s.141-146
- Amery, J. (1999) *On Suicide. A Disclosure on Voluntary Death*. Bloomington: Indiana University Press
- Baker, D. & Fortune, S. (2008) Understanding Self-Harm and Suicide Websites I: *Crisis* 29(23) s. 118-122
- Barrett, J.R., Shetty, H., Broadbent, M., Cross, S., Hotopf, M., Stewart, R & Lee, W. (2016) “He Left Me a Message on Facebook”: Comparing the Risk Profiles of Self-Harming Patients Who Leave Paper Suicide Notes With Those Who Leave Messages on New Media. I: *British Journal of Psychiatry* 2 s.217-220
- Baumeister, R.F. (1990) Suicide as Escape from Self. I: *Psychological Review* Vol.97 No.1 s.90-113
- Bennett, A., Pourmand, A., Shesser, R., Sanchez, J. & Joyce, J. (2013) Impacts of Social Networking Sites on patient Care in Emergency Department I: *Telemedicine and e-Health* 1 s.1-3
- Boyd, D. (2008) *Taken Out of Context – American Teen Sociality in Networked Publics* Berkely: University of California
- Brabazon, T. (2012) I: Brabazon, T. (red) *Digital Dialogues and Community 2.0: After Avatars, Trolls and Puppets* Oxford: Chandos Publishing
- Ellison, N.B & Boyd, D. (2013) Sociality through Social Networking Sites I: Dutton, W.H. (red) *The Oxford Handbook of Internet Studies*. Oxford: Oxford University Press s.151-172
- Emanuel, L., Neil, G.J., Bevan, C., Stanton Fraser, D., Stevenage, S.V., Whitty, M.T. (2014) Who am I? Representing the self offline and in different online contexts I: *Computers in Human Behavior* (41) 146-152
- Eriksson, K. (2010) *Det lidende menneske*. København: Munksgaard Forlag
- Eriksson, K., Herberts, S., Lindholm, L. & Lindström, U.Å. (1993) *Möten med lidanden*. Åbo: Åbo Akademi
-

Facebook (2017) *Facebook Newsroom* ONLINE: <http://newsroom.fb.com/company-info/>

Gadamer, H-G. (2007) *Sanhed og Metode – Grundtræk af en filosofisk hermeneutikk*. Århus: Academica

Gilat, I. & Shahar, G. (2009) Suicide Prevention by Online Support Groups. An Action Theory-based Model of Emotional First Aid I: *Arch Suicide Red* (13) 52-63

Gilligan, C: & Machoian, L. (2002) Learning to Speak the Language – A Relationø Interpretation of an Adolescent Girls` s Suicidality I: *Studies in Gender and Sexuality* 3(3) s.321-341

Henriksen, J-O. & Vetlesen, A.J. (2006) *Nærhet og distanse. Grunnlag, verdier og etiske teorier i arbeid med mennesker* Oslo: Gyldendal Akademiske

Hopkins, N. (2017) Facebook will let users livestream self-harm, leaked documents show I: *The Guardian*. Hentet 7/7-2017 ONLINE: <https://www.theguardian.com/news,2017/may/21/facebook-users-livestream-self-harm-leaked-documents-show>

Justis og beredskapsdepartementet (2015) *Lov om behandling av personopplysninger* Oslo: Justis og beredskapsdepartementet

Holloway, I. (2007) Vulnerable story telling: Narrative research in nursing I: *Journal of Research in Nursing* 12(6) s.703-711

Hummelvoll, J.K. & Andvig, A. & Lyberg, A. (2010) *Etiske utfordringer i praksisnær forskning* Oslo: Gyldendal Akademiske

Hummelvoll, J.K. & Granerud (2004) Teoretiske og ideologiske innflytelser på utvikling av psykiatrisk sykepleie etter 1960 – en litteraturgjennomgang I: *Vård i Norden* 98(30) s.37-37

Johannessen, A., Tufte, P.A. & Christoffersen, L. (2010) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt Forlag

Johansson, A. (2005) *Narrativ teori och metod* Lund: Studentlitteratur

Kaplan, A.M. & Haenlein, M. (2010) Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media I: *Business Horizon* 53 s.59-68

- Krysinska, K., Westerlund, M., Niederkrotenhaler, T., Andriessen, K., Carli, V., Hadlaczky, G., Till, B. & Wasserman, D. (2015) A Mapping Study on the Internet and Suicide I: *Crisis* 38(4) s.217-226
- Kunnskapsdepartementet (2017) *Lov om organisering av forskningsetisk arbeid* Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2012) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademiske
- Latakiene, J., Skruibis, P., Dadasev, S., Grizas, A., Dapseviciute, I. & Gailiene, D. (2016) "They Don't Take it Seriously": Perceived Reactions of Surrounding People to Suicide Communication I: *Illness, Crisis & Loss* 24(3) s.123-136
- Lee, N. (2014) *Facebook Nation* New York: Springer Science Business Media
- Lehavot, K., Ben-Zeev, D. & Neville, R.E. (2012) Ethical Consideration and Social Media: A Case Study of Suicidal Postings on Facebook I: *Journal of Dual Diagnosis* (8) s.341-346
- Levinas, E. (1991) *Otherwise than Being, or Beyond Essence* Springer Netherlands
- Luxton, D., June, J.D. & Fairall, J.M. (2012) Social Media and Suicide: A public Health Perspective I: *American Journal of Public Health* (102) s.195-200
- Løgstrup, K.E. (1991) *Den etiske fordring*. København: Nordisk Forlag
- Malterud, K. (2013) *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget
- Maris, R.W., Berman, A.L., & Silverman, M.M. (2000) *Comprehensive Textbook of Suicidology* New York: Guilford Press
- Martinsen, K. (2012) *Omsorg, Sykepleie og Medisin. Historisk Filosofiske Essays*. Oslo: Universitetsforlaget
- Martinsen (1993) *Fra Marx til Løgstrup. Om etikk og sanselighet i sykepleien*. Oslo: Tano
- Nilsson, B. (2007) *Ensomhet. Psykisk lidelse og hermenutisk omsorg. "Når horisonter møtes"*. Oslo. Cappelen Akademisk Forlag
- Omer, H. & Elitzur, A.C. (2001) What Would You Say to a Person on a Roof? A Suicide Prevention Text I: *Suicide and Life Threatening Behavior* 31(2) s.129-143
-

- Owen, G., Belam, J., Lambert, H., Donovan, J., Rapport, F. & Owens, C. (2012) Suicide Communications Events: Lay Interpretations of Communication of Suicidal Intention and Intent I: *Social Science & Medicine* 75 s.419-428
- Owens, C., Lambert, H., Donovan, J. & Lloyd, K (2005) A Qualitative Study of Help Seeking and Primary Care Consultation Prior to Suicide I: *British Journal of General Practice* s.503-509
- Pompili, M., Belvederi Murri M., Patti, M., Innamorati, M., Lester, D., Giradi, P. & Amore, M. (2016) The Communication of Suicidal Intentions: A meta-analysis I: *Psychological Medicine* (46) s.2239-2253
- Rehnsfeldt, A. (1996) *Möte och livsmening under existensiellt traumatiska livshändelser*. Aarhus: Danmarks Sygeplejerskehøjskole ved Aarhus Universitet
- Ricoeur, P (1984) *Time and Narrative Vol. I* Chicago: University Press
- Ricoeur, P. (1995) *Hermeneutics & the Human Sciences*. Cambridge: Cambridge University Press
- Robinson, J., Rodrigues, M., Fisher, S. & Herman, H. (2014) Suicide and Social Media – Findings from the Literature Review. Young & Well Cooperative Research Centre: Melbourne
- Ruud, T., Karlsson, B. & Hasselberg, N. (2015) Ambulante akutteam i psykisk helsevern: Praksis og erfaringer Akershus Universitetssykehus HF
- Shneidman, E. (1976) An Overview of Suicide I: *Psychiatric Annals* 6(11) s.606-619
- Shneidman, E. (1976) A Psychological Theory of Suicide I: *Psychiatric Annals* 6(11) s.620-626
- Shneidman, E. (1998) Further Reflections on Suicide and Psychache I: *Suicide & Life – Threatening Behavior* 28(3) s.245-250
- Shneidman, E. (2004) *Definition of Suicide*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers Inc
- Shu, C. (2016) *Facebook's Suicide Prevention Tool will now be Available to all Users* Hentet 7/7-2017 ONLINE: <https://techcrunch.com/2016/06/14/facebook-suicide-prevention/>
-

- Stänicke, E. (2010) Selvmord og selvmordsrisikovurdering I: Skårderud, F. Haugsgjerd, S. & Stänicke, E. (red) *Psykiatriboken. Sinn – kropp – samfunn*. Oslo: Gyldendal Akademiske
- Statistisk Sentral Byrå SSB (2015) *Norsk mediebarometer* Oslo: Statistisk Sentral Byrå
- Sørensen, A.S. (2013) Facebook – Kommunikation for kommunikationens skyld I: Jensen, J.L. & Tække, J. (red) *Facebook – fra socialt nettverk til metamedie*. Fredriksberg: Samfundslitteratur
- Vatne, M. (2006) Psykiatriske sykepleieres forståelse av eget ansvar i arbeid med selvmordsnære pasienter I: *Vård I Norden* No.79(26) s.30-35
- Vetlesen, A.J. & Nortvedt, P. (1996) *Følelser og moral*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Vitak, J. (2012) The Impact of Context Collapse and Privacy on Social Network Site Disclosures I: *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 56(4) s-451-470
- Vråle, G.B. (2009) *Det selvmordstruede mennesket* Oslo: Gyldendal
- Westerlund, M. (2013) Talking Suicide: Online Conversations About a Taboo Subject I: *Nordicom Review* (2) s.35-46
- Wiklund-Gustin, L. (2010) Narrative hermeneutics: In search of narrative data I: *Scandinavian Journal of Caring Sciences* s.32-37 doi: 10.1111/j.1471-6712.2010.00846.x
- Wiklund, L., Lindholm, L. & Lindstöm, U.Å. (2002) Hermeneutics and narration: A way to deal with qualitative data I: *Nursing Inquiry* 9 (2) s.114-125
- World Health Organisation (2017) *Who Suicide Fact Sheet*. Hentet 7/10-2017 ONLINE: <http://www.who.int/mediacentre/factsheet/fs398/en>
- World Medical Association (2013) *Helsinkideklarasjonen* Hentet 7/7-2017 ONLINE: [legeforeningen.no/PageFiles/175539/Helsinkideklarasjonen fra Verdens legeforening – norsk.pdf](http://legeforeningen.no/PageFiles/175539/Helsinkideklarasjonen%20fra%20Verdens%20legeforening%20norsk.pdf)
-

Datamatrikse: TIDLIGERE FORSKNING PÅ FELTET

Forfatter	Målgruppe	Metode	Utvalg	Funn	Konklusjon og anbefalinger
Vatne (2006)	Psykisk helsevern	Kvalitativ metode	4	I møte med selvmordstruede er ansvaret en grunnleggende etisk holdning hos hjelperen. Kunnskap gir også en forpliktelse til å hjelpe. På samme tid er den selvmordstruede et ansvarlig for sitt eget liv.	Selv mord er et mangel på alternativer der hjelperen har et ansvar for den selvmordstruede. Hjelperen kan likevel ikke stoppe den selvmordstruede fra å ta livet sitt. Hjelperen trenger derfor veiledning for å stå i slike situasjoner
Robinson, Rodrigues, Fisher & Herman (2014)	Psykisk helsevern	Litteraturgjennomgang	40	Sosiale medier og støtteforumer gjør det mulig å motta og gi emosjonell støtte. Det er kostbart og kostnadseffektivt. Mennesker bruker sosiale medier til å legge ut selvmordsuttrykk som er vanskelig å kontrollere.	Forskningen på feltet er av varierende kvalitet og lite spesifikk. Det er ikke noe belegg for at sosiale medier og støtteforumer når målene sine med å hjelpe og være trygge for brukerne deres.
Barrett, Shetty, Broadbent, Cross, Hotopf, Stewart & Lee (2016)	Legevakt	Journal	2517	Avskjedsbrev på sosiale medier er forbundet med ung alder og rusmidler.	Tradisjonelle avskjedsbrev er forbundet med høyere fare enn de på sosiale medier. Hjelperen må spørre om pasientens bruk av sosiale medier
Gilat & Shahar (2009)	Psykisk helsevern	Litteraturstudie		Gjennomgang av The Israeli Association for Emotional First Aid (ERAN) sin arbeidsmetode for selvmordstruede på deres støtteforum.	ERAN er en viktig aktør for å hjelpe selvmordstruede
Gilligan & Machoian (2002)	Psykisk helsevern	Case studie	1	Selv mord blir en adferd som erstatter et språk	For å overleve må man lære seg språket
Latakiene, Skruibis, Dadasev, Grizas, Dapsevicate & Gailiene (2016)	Psykisk helsevern	Tematisk hybrid analyse	21	Og ikke gjøre noe eller å være dømmende var den vanligste reaksjonen mottakeren har på et selvmordsuttrykk	Selv mordsforsøket blir oppfattet som mer alvorlig av andre enn å fortelle at man er selvmordstruet
Owens, Lambert, Donovan &	Psykisk helsevern	Kvalitativ metode	66	Nettverket er avgjørende for om den selvmordstruede	Nettverkets betydning for den selvmordstruede er

Lloyd (2005)				oppsøker hjelp.	undervurdert.
Baker & Fortune (2008)	Psykisk helsevern	Kvalitativ metode	10	Selvmodstruede og mennesker som skader seg får en støtte på internett de ikke får andre steder.	Skal hjelperen forstå brukerne av støtteforumer må de innta en annen holdning og ikke fokusere på faren, men innholdet på slike sider.
Westerlund (2013)	Psykisk helsevern	Kvalitativ innholdsanalyse av postinger på nettstedet SUIGUI CHAT		Selvmodstruede på internett ønsker støtte og bekreftelse på egne tanker, følelser og opplevelser. En slik interaksjon kan også bli destruktiv siden risikoadferd ved selvmord kan få en dominoeffekt på andre.	Mer kunnskap om slike nettstedet og selvmordsuttrykk som kommer til syne er nødvendig.
Emanuel, Neil, Bevan, Stanton Fraser, Stevenage & Whitty (2014)	Informasjonsteknologi	Kvanitativ metode	148	Mennesker uttrykker mindre på internett enn hva de gjør ansikt til ansikt. Likevel uttrykker mennesker seg mer intimt på internett når konteksten blir spesifikk og avgrenset.	Mer kunnskap om hvordan og hvorfor mennesker endrer seg i lys av hvilken kontekst de opererer i er nødvendig.

MELDESKJEMA

Meldeskjema (versjon 1.4) for forsknings- og studentprosjekt som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt (jf. personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter).

1. Intro		
Samles det inn direkte personidentifiserende opplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	En person vil være direkte identifiserbar via navn, personnummer, eller andre personentydige kjennetegn. Les mer om hva personopplysninger .
Hvis ja, hvilke?	☐ Navn ☐ 11-sifret fødselsnummer ☐ Adresse ☐ E-post ☐ Telefonnummer ☐ Annet	NB! Selv om opplysningene skal anonymiseres i oppgave/rapport, må det krysses av dersom det skal innhentes/registreres personidentifiserende opplysninger i forbindelse med prosjektet.
Annet, spesifiser hvilke		
Samles det inn bakgrunnsopplysninger som kan identifisere enkeltpersoner (indirekte personidentifiserende opplysninger)?	Ja ☒ Nei ☐	En person vil være indirekte identifiserbar dersom det er mulig å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel bostedskommune eller arbeidsplass/skole kombinert med opplysninger som alder, kjønn, yrke, diagnose, etc.
Hvis ja, hvilke	Alder, kjønn, utdanning og arbeidsplass	NB! For at stemme skal regnes som personidentifiserende, må denne bli registrert i kombinasjon med andre opplysninger, slik at personer kan gjenkjennes.
Skal det registreres personopplysninger (direkte/indirekte/via IP-/epost adresse, etc) ved hjelp av nettbaserte spørreskjema?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om nettbaserte spørreskjema .
Blir det registrert personopplysninger på digitale bilde- eller videoopptak?	Ja ☐ Nei ☒	Bilde/videoopptak av ansikter vil regnes som personidentifiserende.
Søkes det vurdering fra REK om hvorvidt prosjektet er omfattet av helseforskningsloven?	Ja ☐ Nei ☒	NB! Dersom REK (Regional Komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk) har vurdert prosjektet som helseforskning, er det ikke nødvendig å sende inn meldeskjema til personvernombudet (NB! Gjelder ikke prosjekter som skal benytte data fra pseudonymiserte helseregistre). Dersom tilbakemelding fra REK ikke foreligger, anbefaler vi at du avventer videre utfylling til svar fra REK foreligger.
2. Prosjekttittel		
Prosjekttittel	Suicidalitet på Facebook: Hjelperens erfaringer.	Oppgi prosjektets tittel. NB! Dette kan ikke være «Masteroppgave» eller liknende, navnet må beskrive prosjektets innhold.
3. Behandlingsansvarlig institusjon		
Institusjon	Høgskolen i Oslo og Akershus	Velg den institusjonen du er tilknyttet. Alle nivå må oppgis. Ved studentprosjekt er det studentens tilknytning som er avgjørende. Dersom institusjonen ikke finnes på listen, har den ikke avtale med NSD som personvernombud. Vennligst ta kontakt med institusjonen.
Avdeling/Fakultet	Fakultet for helsefag	
Institutt	Institutt for sykepleie og helsefremmende arbeid	
4. Daglig ansvarlig (forsker, veileder, stipendiat)		
Fornavn	Nina	Før opp navnet på den som har det daglige ansvaret for prosjektet. Veileder er vanligvis daglig ansvarlig ved studentprosjekt. Daglig ansvarlig og student må i utgangspunktet være tilknyttet samme institusjon. Dersom studenten har eksternt veileder, kanbiveileder eller fagansvarlig ved studiestedet stå som daglig ansvarlig. Arbeidssted må være tilknyttet behandlingsansvarlig institusjon, f.eks. underavdeling, institutt etc. NB! Det er viktig at du oppgir en e-postadresse som brukes aktivt. Vennligst gi oss beskjed dersom den endres.
Etternavn	Blegen	
Stilling	Veileder	
Telefon	67236065	
Mobil	99578441	
E-post	Nina.Blegen@hioa.no	
Alternativ e-post	Nina.Blegen@hioa.no	
Arbeidssted	Høgskolen i Oslo	

Adresse (arb.)	Pilestredet 32	
Postnr./sted (arb.sted)	0166 Oslo	
5. Student (master, bachelor)		
Studentprosjekt	Ja ● Nei ○	Dersom det er flere studenter som samarbeider om et prosjekt, skal det velges en kontaktperson som føres opp her. Øvrige studenter kan føres opp under pkt 10.
Fornavn	Johan Fodstad	
Etternavn	Larsen	
Telefon		
Mobil	92623970	
E-post	johan.fodstad.larsen@gmail.com	
Alternativ e-post	johan.fodstad.larsen@gmail.com	
Privatadresse	Eiriks Gate 5 A	
Postnr./sted (privatadr.)	0650 Oslo	
Type oppgave	<ul style="list-style-type: none"> ● Masteroppgave ○ Bacheloroppgave ○ Semesteroppgave ○ Annet 	
6. Formålet med prosjektet		
Formål	Suicidale ytringer på Facebook er med på å utfordre hjelperens forståelsen av hva en bruker i helsevesenet er. Her ser man hvordan psykisk helse, lidelse og psykisk helsearbeid tar nye former og gjør seg gjeldende på nye områder. Formålet med studiet er å søke forståelse for hjelperens erfaringer i møte med suicidalitet på Facebook i en akuttjeneste. Studiet skal derfor undersøke hvilke erfaringer hjelpere har med suicidale ytringer på Facebook, og hvordan de opplever at dette påvirker deres evne til vurdere brukerens risiko for selvmord.	Redegjør kort for prosjektets formål, problemstilling, forskningsspørsmål e.l.
7. Hvilke personer skal det innhentes personopplysninger om (utvalg)?		
Kryss av for utvalg	☐ Barnehagebarn ☐ Skoleelever ☐ Pasienter ☐ Brukere/klienter/kunder ☐ Ansatte ☐ Barnevernsbarn ☐ Lærere ☒ Helsepersonell ☐ Asylsøkere ☐ Andre	
Beskriv utvalg/deltakere	Utvalget skal representere psykisk helsearbeidere som arbeider i akuttjenester. Informantene skal ha spesialisering i psykisk helse og opplæring med bruken av kartleggingsverktøy for å måle risiko for selvmord. Informantene skal ha førstehåndserfaringer fra episoder der en bruker ytrer suicidalitet på Facebook og hvor en Facebookvenn av vedkommende melder bekymring til arbeidsplassen hvor informantene arbeider.	Med utvalg menes dem som deltar i undersøkelsen eller dem det innhentes opplysninger om.
Rekruttering/trekking	Akuttjenester i Norge vil bli kontaktet pr telefon for å undersøke om det finnes ansatte på arbeidsplassen som har slike erfaringer. Informasjon om studiet vil deretter gå ut pr post.	Beskriv hvordan utvalget trekkes eller rekrutteres og oppgi hvem som foretar den. Et utvalg kan trekkes fra registre som f.eks. Folkeregisteret, SSB-registre, pasientregistre, eller det kan rekrutteres gjennom f.eks. en bedrift, skole, idrettsmiljø eller eget nettverk.
Førstegangskontakt	Studenten vil kontakte informantene etter at de har samtykket til å delta.	Beskriv hvordan kontakt med utvalget blir opprettet og av hvem. Les mer om dette på temasidene .
Alder på utvalget	☐ Barn (0-15 år) ☐ Ungdom (16-17 år) ☒ Voksne (over 18 år)	Les om forskning som involverer barn på våre nettsider.
Omtrentlig antall personer som inngår i utvalget	Omlag 6 personer	

Samles det inn sensitive personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om sensitive opplysninger .
Hvis ja, hvilke?	☐ Rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning ☐ At en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling ☐ Helseforhold ☐ Seksuelle forhold ☐ Medlemskap i fagforeninger	
Inkluderes det myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om pasienter, brukere og personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse .
Samles det inn personopplysninger om personer som selv ikke deltar (tredjepersoner)?	Ja ☐ Nei ☒	Med opplysninger om tredjeperson menes opplysninger som kan spores tilbake til personer som ikke inngår i utvalget. Eksempler på tredjeperson er kollega, elev, klient, familiemedlem.
8. Metode for innsamling av personopplysninger		
Kryss av for hvilke datainnsamlingsmetoder og datakilder som vil benyttes	☐ Papirbasert spørreskjema ☐ Elektronisk spørreskjema ☒ Personlig intervju ☐ Gruppeintervju ☐ Observasjon ☐ Deltakende observasjon ☐ Blogg/sosiale medier/internett ☐ Psykologiske/pedagogiske tester ☐ Medisinske undersøkelser/tester ☐ Journaldata (medisinske journaler)	<p>Personopplysninger kan innhentes direkte fra den registrerte f.eks. gjennom spørreskjema, intervju, tester, og/eller ulike journaler (f.eks. elevmapper, NAV, PPT, sykehus) og/eller registre (f.eks. Statistisk sentralbyrå, sentrale helseregistre).</p> <p>NB! Dersom personopplysninger innhentes fra forskjellige personer (utvalg) og med forskjellige metoder, må dette spesifiseres i kommentar-boksen. Husk også å legge ved relevante vedlegg til alle utvalgs-gruppene og metodene som skal benyttes.</p> <p>Les mer om registerstudier her.</p> <p>Dersom du skal anvende registerdata, må variabeliste lastes opp under pkt. 15</p>
	☐ Registerdata	
	☐ Annen innsamlingsmetode	
Tilleggsopplysninger		
9. Informasjon og samtykke		
Oppgi hvordan utvalget/deltakerne informeres	☒ Skriftlig ☐ Muntlig ☐ Informeres ikke	<p>Dersom utvalget ikke skal informeres om behandlingen av personopplysninger må det begrunnes.</p> <p>Les mer her.</p> <p>Vennligst send inn mal for skriftlig eller muntlig informasjon til deltakerne sammen med meldeskjema.</p> <p>Last ned en veiledende mal her.</p> <p>NB! Vedlegg lastes opp til sist i meldeskjemaet, se punkt 15 Vedlegg.</p>
Samtykker utvalget til deltakelse?	☒ Ja ☐ Nei ☐ Flere utvalg, ikke samtykke fra alle	<p>For at et samtykke til deltakelse i forskning skal være gyldig, må det være frivillig, uttrykkelig og informert.</p> <p>Samtykke kan gis skriftlig, muntlig eller gjennom en aktiv handling. For eksempel vil et besvart spørreskjema være å regne som et aktivt samtykke.</p> <p>Dersom det ikke skal innhentes samtykke, må det begrunnes.</p>
10. Informasjonssikkerhet		
Hvordan registreres og oppbevares personopplysningene?	☐ På server i virksomhetens nettverk ☐ Fysisk isolert PC tilhørende virksomheten (dvs. ingen tilknytning til andre datamaskiner eller nettverk, interne eller eksterne) ☐ Datamaskin i nettverkssystem tilknyttet Internett tilhørende virksomheten ☐ Privat datamaskin ☐ Videooptak/fotografi ☐ Lydoptak ☐ Notater/papir ☒ Mobile lagringsenheter (bærbar datamaskin, minnepenn, minnekort, cd, ekstern harddisk, mobiltelefon) ☐ Annen registreringsmetode	<p>Merk av for hvilke hjelpemidler som benyttes for registrering og analyse av opplysninger.</p> <p>Sett flere kryss dersom opplysningene registreres på flere måter.</p> <p>Med «virksomhet» menes her behandlingsansvarlig institusjon.</p> <p>NB! Som hovedregel bør data som inneholder personopplysninger lagres på behandlingsansvarlig sin forskningsserver.</p> <p>Lagring på andre medier - som privat pc, mobiltelefon, minnepinne, server på annet arbeidssted - er mindre sikkert, og må derfor begrunnes. Slik lagring må avklares med behandlingsansvarlig institusjon, og personopplysningene bør krypteres.</p>
Annen registreringsmetode beskriv		

Hvordan er datamaterialet beskyttet mot at uvedkommende får innsyn?	Minnekortet oppbevares i safe	Er f.eks. datamaskintilgangen beskyttet med brukernavn og passord, står datamaskinen i et låsbart rom, og hvordan sikres bærbare enheter, utskrifter og opptak?
Samles opplysningene inn/behandles av en databehandler (ekstern aktør)?	Ja ☐ Nei ☒	Dersom det benyttes eksterne til helt eller delvis å behandle personopplysninger, f.eks. Questback, transkriberingsassistent eller tolk, er dette å betrakte som en databehandler. Slike oppdrag må kontraktreguleres.
Hvis ja, hvilken		
Overføres personopplysninger ved hjelp av e-post/Internett?	Ja ☐ Nei ☒	F.eks. ved overføring av data til samarbeidspartner, databehandler mm.
Hvis ja, beskriv?		Dersom personopplysninger skal sendes via internett, bør de krypteres tilstrekkelig. Vi anbefaler for ikke lagring av personopplysninger på nettskytjenester. Dersom nettskytjeneste benyttes, skal det inngås skriftlig databehandleravtale med leverandøren av tjenesten.
Skal andre personer enn daglig ansvarlig/student ha tilgang til datamaterialet med personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	
Hvis ja, hvem (oppgi navn og arbeidssted)?		
Utleveres/deles personopplysninger med andre institusjoner eller land?	☒ Nei ☐ Andre institusjoner ☐ Institusjoner i andre land	F.eks. ved nasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles eller ved internasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles.
11. Vurdering/godkjenning fra andre instanser		
Søkes det om dispensasjon fra taushetsplikten for å få tilgang til data?	Ja ☐ Nei ☒	For å få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra f.eks. NAV, PPT, sykehus, må det søkes om dispensasjon fra taushetsplikten. Dispensasjon søkes vanligvis fra aktuelt departement.
Hvis ja, hvilke		
Søkes det godkjenning fra andre instanser?	Ja ☐ Nei ☒	F.eks. søke registreier om tilgang til data, en ledelse om tilgang til forskning i virksomhet, skole.
Hvis ja, hvilken		
12. Periode for behandling av personopplysninger		
Prosjektstart	05.09.2016	Prosjektstart Vennligst oppgi tidspunktet for når kontakt med utvalget skal gjøres/datainnsamlingen starter.
Planlagt dato for prosjektslutt	05.09.2017	Prosjektslutt: Vennligst oppgi tidspunktet for når datamaterialet enten skal anonymiseres/slettes, eller arkiveres i påvente av oppfølgingsstudier eller annet.
Skal personopplysninger publiseres (direkte eller indirekte)?	☐ Ja, direkte (navn e.l.) ☐ Ja, indirekte (bakgrunnsopplysninger) ☒ Nei, publiseres anonymt	NB! Dersom personopplysninger skal publiseres, må det vanligvis innhentes eksplisitt samtykke til dette fra den enkelte, og deltakere bør gis anledning til å lese gjennom og godkjenne sitater.
Hva skal skje med datamaterialet ved prosjektslutt?	☒ Datamaterialet anonymiseres ☐ Datamaterialet oppbevares med personidentifikasjon	NB! Her menes datamaterialet, ikke publikasjon. Selv om data publiseres med personidentifikasjon skal som regel øvrig data anonymiseres. Med anonymisering menes at datamaterialet bearbeides slik at det ikke lenger er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner. Les mer om anonymisering .
13. Finansiering		
Hvordan finansieres prosjektet?	Av studenten	
14. Tilleggsopplysninger		
Tilleggsopplysninger		

Johan Fodstad Larsen

Eiriks Gate 5 A

0650 Oslo

Oslo, 02.10.2016

SØKNAD OM TILGANG TIL DELTAGERE I FORSKNINGSFELT

I forbindelse med mitt mastergradsprosjekt i psykisk helsearbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus ønsker jeg å gjennomføre intervjuer av ansatte på din arbeidsplass. Prosjektets tittel er «Suicidalitet på Facebook, hjelperens erfaringer». Hensikten med prosjektet er å søke forståelse for hjelperens erfaringer med å møte suicidale utsagn på Facebook.

Resultatene fra intervjuundersøkelsen presenteres i min masteroppgave i psykisk helsearbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus, og vil derfor være et offentlig dokument tilhørende Høgskolen i Oslo og Akershus. Studiet er meldt inn til Personvernombudet for Norsk senter for forskningsdata (NSD).

Mastergradsprosjektet er en kvalitativ studie. Datasamling skal skje gjennom åpent intervju og det er ønskelig å intervju 3 deltagere på din arbeidsplass. Deltakere som oppfyller kriteriene må gi skriftlig informert samtykke.

Det er ønskelig med en kontaktperson for utvelgelse av deltagere og jeg håper du kan være behjelpelig med dette. Jeg lurer også på om det er mulig å foreta intervjuene på arbeidsplassen

i arbeidstiden. Intervjuene vil ta om lag en time og vil bli gjennomført i løpet av høsten 2017.
Vedlagt ligger informasjonsskriv og samtykkeerklæringsskjema til deltakerne.

Jeg håper på en positiv behandling av søknaden.

Med vennlig hilsen

Johan Fodstad Larsen

Eiriks Gate 5 A

0650 Oslo

Tlf: 92623970

E-post: johan.fodstad.larsen@gmail.com

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til deltager og Samtykkeerklæring

FORESPØRSEL OM DELTAKELSE I MASTERGRADSPROSJEKT

Tittel: «Suicidalitet på Facebook, hjelperens erfaringer»

Bakgrunn og formål: Stadig flere uttrykker tanker og planer om å begå selvmord på Facebook. Fenomenet er med på å utfordrer den tradisjonelle forståelsen av hva en bruker i helsevesenet er og det belyser hvordan psykisk helse, lidelse og psykisk helsearbeid tar nye former og gjør seg gjeldende på områder som hittil har vært ukjente. Forskning på feltet selvmord, internett og sosiale medier er i dag svært variert og det er ingen studier som tar for seg hjelperens opplevelser av dette fenomenet.

Formålet med studiet er å søke forståelse for hjelperens erfaringer i møte suicidalitet på Facebook. Hvilke erfaringer har hjelperen med slike ytringer på Facebook og hvordan opplever hjelperen at dette påvirker selvmordsrisikovurderingen?

Mastergradsprosjektet kan være med på å gi et betydningsfullt bidrag til kunnskap om dette feltet. Studiet er et mastergradsprosjekt i Psykisk Helsearbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HIOA). Forskningsprosjektet utføres av student Johan Fodstad Larsen som er sykepleier med videreutdanning i psykisk helsearbeid. Veileder er førsteamanuensis Nina Blegen ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Kriterier for å delta i studien: Deltageren må ha videreutdanning i psykisk helsearbeid, opplæring og kjennskap til bruken av kartleggingsverktøy for vurdering av selvmordsrisiko og erfaring fra en eller flere episoder med ytringer om selvmord på Facebook.

Hva innebærer deltagelse i studien: Å delta i mastergradsprosjektet innebærer at du blir intervjuet en til en. Intervjuet vil ta om lag en time. Til intervjuet vil det ligge til grunn en intervjuguide hvor du først vil bli spurt om din yrkesbakgrunn, hvordan du bruker Facebook og forholder deg til informasjon du henter derfra. Deretter vil du bli spurt om du kan beskrive en eller flere episoder hvor du har erfaring som hjelper, der en bruker uttrykker tanker eller planer om å begå selvmord på Facebook. I lys av denne episoden vil spørsmålene først omhandle hvordan du opplevde brukerens situasjon. Deretter hvordan den berørte deg og hvilken innvirkning det hadde på hvordan du handlet ovenfor brukeren. Til slutt vil du bli

spurt om hvordan dette påvirket selvmordsrisikovurderingen du gjorde av brukeren. Se for øvrig vedlagt intervjuguide.

Hva skjer med informasjonen om deg: Intervjuene vil bli tatt opp med en digital opptaker og transkribert ordrett. Informasjonen som registreres om deg skal kun brukes slik som beskrevet i hensikten med mastergradsprosjektet. Alle opplysningene vil bli behandlet uten navn, fødselsnummer eller andre direkte gjenkjennerende opplysninger. Personopplysninger vil bli holdt atskilt fra intervjumaterialet og i den ferdige oppgaven vil deltagerne være anonymisert. Kun student og veileder vil ha tilgang til opplysningene. Minnebrikken vil holdes innlåst i en safe. Som deltager vil du bli anonymisert og vil ikke kunne gjenkjennes i oppgaven. Informasjonen vil slettes når prosjektet er ferdig sommeren 2017.

Frivillig deltagelse: Det er frivillig å delta i studien og som deltager kan du trekke ditt samtykke når som helst uten å oppgi noen grunn. Din deltagelse medfører ingen kostnader og du vil ikke få betaling for å delta.

Studiet er meldt inn til Personvernombudet for norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.

Dersom du er villig til å delta i mastergradsprosjektet undertegner du den ene delen av samtykkeerklæringen og leverer det til kontaktpersonen på arbeidsplassen din. Den andre delen av samtykkeerklæringen er din kopi som du beholder selv. Etter dette vil du bli kontaktet for å avtale tidspunkt for intervju.

Med vennlig hilsen

Johan Fodstad Larsen

Eiriks Gate 5 A

0650 Oslo

Tlf: 92623970

E-post: johan.fodstad.larsen@gmail.com

Nina Blegen

Høgskolen i Oslo & Akershus

Pb 4 St. Olavs plass

0130 Oslo

Tlf: 99578441/67236065

E-post: Nina.Blegen@hioa.no

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet «Suicidalitet på Facebook, hjelperens erfaringer» og ønsker å delta i undersøkelsen.

Sted:.....Dato:.....

Signatur:.....

Telefonnummer:.....

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet «Suicidalitet på Facebook, hjelperens erfaringer» og ønsker å delta i undersøkelsen.

Sted:.....Dato:.....

Signatur:.....

Telefonnummer:.....

INTERVJUEGUIDE

Alder

Yrkesbakgrunn

Hvordan bruker du Facebook?

Hvordan forholder du deg til informasjon du henter fra Facebook?

Beskriv en eller flere episoder hvor du har erfaring som hjelper, der en bruker uttrykker tanker eller planer om å begå selvmord på Facebook.

Hvordan opplevde du brukers situasjon?

Hvordan berørte det deg?

Hvilken innvirkning hadde dette på hvordan du handlet ovenfor brukeren?

Hvordan påvirket dette selvmordsrisikovurderingen du gjorde av brukeren?